

Експертски извештај

за

**Пристап до судските одлуки и
заштита на личните податоци**

**во поранешната југословенска
Република Македонија**

Коен Версмисен

октомври 2011

Содржината на оваа публикација не мора да значи дека секогаш ги одразува погледите и ставовите на Мисијата на ОБСЕ во Скопје.

Предговор

Овој извештај беше изготвен на барање од Мисијата на ОБСЕ во Скопје. Подготвителните активности се состоеја од проучување на релевантните одредби од домашното законодавството и други документи, испраќање на прашалник до судовите во земјата и еднонеделна посета на Скопје. Во текот на таа седмица, имај можност да разговарам со многу претставници на засегнатите институции и организации, кои во голема мера ми помогнаа во проценка на сегашната состојба и го продлабочија моето разбирање за прашањата кои што се наоѓаа пред мене.

Би сакал да им се заблагодарам на сите оние кои ми помогнаа со мојата проценка и ми ги овозможија разговорите и средбите, ги пополнија прашалниците или ми помогнаа на друг начин. Посебна благодарност треба да им биде упатена на посредниците од Мисијата на ОБСЕ, Ана Новакова-Жикова и Игор Ристески за нивната поддршка, до EduSoft кои што за многу краток временски период успеа да направат демонстрација на ACCMIS системот и до сите оние кои што ме придружуваа за време на средбите и разговорите: Марјана Поповска од Дирекцијата за заштита на лични податоци, преведувачот Иван Стерев и на крајот, но не и помалку значен, пријатниот и полн со знаење технички експерт Петар Курчиев.

Содржина

Предговор.....	3
Содржина.....	5
Вовед.....	7
1 Меѓународно право	8
1.1 Заштита на лични податоци.....	8
1.2 Пристап до судски одлуки	9
1.3 Анонимизирање на објавените судски одлуки	10
2 Други правни системи	12
2.1 Правото на анонимност во сферата на законска обработка на податоци ..	12
2.2 Студии на случај	13
2.2.1 Кралството Холандија.....	13
2.2.2 Обединето Кралство	16
3 Домашно право	19
3.1 Преглед	19
3.2 Заштита на личните податоци.....	20
3.3 Пристап до судските постапки и одлуки.....	20
3.3.1 Јавност на судската постапка.....	20
3.3.2 Објавување на судските одлуки.....	21
3.3.3 База на податоци на судски одлуки	24
3.4 Анализа	25
4 Сегашна состојба	26
4.1 Правни прашања и прашања во поглед на усогласувањето	26
4.1.1 Дали прикривањето на имињата, единствените матични броеви и другите слични податоци, обезбедува доволна заштита на личните податоци?.....	27
4.1.2 Судовите често пати едноставно ги игнорираат непосакваните одлуки донесени од страна на надзорните тела.....	27
4.1.3 Можат ли имињата на судиите и другите службени лица исто така да бидат прикриени во објавените одлуки?.....	28
4.1.4 Дали е пожелно судските одлуки да мораат да бидат отстранети од интернет после одреден временски период?	28
4.1.5 Дали е пожелно правосилните судски одлуки кои се објавуваат да ги содржат и имињата на странките?	28
4.1.6 Кои се правилата што ја одредуваат понатамошната употреба на судските одлуки кои се објавени на интернет?.....	28
4.1.7 Дали заменувањето на имињата со иницијали претставува соодветен начин на анонимизирање на судските одлуки?	29
4.1.8 Дали судските случаи се одржуваат премногу често зад затворени врати (<i>in camera</i>) ?	29
4.2 Пожелност да се објават и анонимизираат сите судски одлуки.....	30
4.3 Пристап до необјавени одлуки	32
4.3.1 Разлики во толкувањето.....	32
5 Препораки.....	34
5.1 Општи	34
5.2 Домашно право	34
5.3 Објавување и анонимизација на одлуки.....	34
5.3.1 Селекција на одлуки за објавување.....	34

5.3.2 Други аспекти.....	35
5.4 Пристап до необјавени одлуки.....	35
Заклучок.....	36
Додаток А Соговорници.....	37
Додаток Б Резултати од пополнетите прашалници.....	38
Додаток В Анонимизација на судските одлуки преку Автоматизираниот систем за управување со судски предмети (ACCMIS).....	39
Додаток Г Целосен текст на релевантните одредби од Законот за управување со движењето на предметите во судовите.....	51
Објавување на судски одлуки на веб страница на судот.....	51
Член 10.....	51
Член 11.....	51
Член 12.....	52
Канцеларија за односи со јавноста.....	52
Член 13.....	52
Член 14.....	52
Член 15.....	52
Додаток Д Користени извори.....	53
Публикации.....	53
Институционални документи.....	53
Одлуки.....	53

Вовед

Овој извештај беше изготвен на барање на Мисија на ОБСЕ во Скопје во соработка со Дирекцијата за заштита на лични податоци.

Во текот на изминатите неколку години, во домашните правни кругови на прашањето за пристап до судските одлуки и заштитата на личните податоци веќе му беше посветено значително внимание. Во 2008 година, беа одржани тркалезни маси кои што резултираа со изготвување на насоки и препораки кои се фокусираа на аспектот на транспарентност. Во меѓувреме, беше донесена нова законска регулатива која ги опфати прашањата поврзани со заштитата на личните податоци. Целта на овој извештај е да ја опише и процени сегашната состојба во поглед на пристапот до судските одлуки и прашањата кои се однесуваат на заштитата на личните податоци и да даде препораки за понатамошно подобрување на пристапот, а во исто време да им посвети доволно внимание на барањата за заштита на личните податоци.

Извештајот е структуриран на следниов начин.

Поглавјето 1 дава краток преглед на релевантното меѓународно право.

Поглавјето 2 накратко се осврнува на начинот како овие прашања се решени во другите правни системи, поточно: во одреден дел од државите членки на ЕУ и од страна на Европскиот суд за човекови права.

Поглавјето 3 претставува преглед на релевантното домашно право.

Поглавјето 4 детално се осврнува на сегашната состојба. Три главни прашања се издвоени: правни прашања и прашања во поглед на усогласеноста (дел 4.1), дали е пожелно да се објават и анонимизираат сите судски одлуки (дел 4.2) и конечно прашањето за пристапот до необјавените одлуки (дел 4.3).

Конечно, врз основа на оваа проценка во Поглавјето 5 дадени се одреден број на препораки.

Информациите кои што и претходеа на оваа проценка се содржани во додатоците.

1 Меѓународно право

Во ова поглавје накратко се осврнуваме на меѓународното право за заштита на лични податоци, пристап до судски одлуки и анонимизацијата на таквите одлуки.

1.1 Заштита на лични податоци

Правото за заштита на приватноста претставува добро признато начело на меѓународното право, кое помеѓу останатите се сретнува во Универзалната декларација за човекови права (член 12), Европската конвенција за човекови права (член 8) и Меѓународниот договор за граѓански и политички права (член 17).

Правото за заштита на личните податоци произлегува од правото за заштита на приватноста како што е и посведочено, меѓу другото и со Упатствата за заштита на приватноста и прекуграничниот проток на лични податоци на Организацијата за економска соработка и развој, таканаречената Стразбуршка Конвенција (Конвенција 108 за заштита на физички лица во однос на автоматската обработка на лични податоци¹ на Советот на Европа) и Директивата на ЕУ 95/46 за заштита на физичките лица во однос на обработката на личните податоци и слободното движење на таквите податоци. Главните принципи на овој правен документ се сумирани во продолжение:²

- Известување - лицата на кои се однесуваат податоците треба да бидат известени во случаите кога нивните податоци се собираат;
- Намена – податоците треба исклучиво да се користат за намената која што е наведена и за никакви други цели односно намени;
- Согласност – податоците не смеат да бидат обелоденети без претходна согласност на лицето кое е предмет на истите;
- Заштита – собраните податоци треба да се чуваат на сигурен начин кој што гарантира заштита од било какви потенцијални злоупотреби;
- Обелоденување – лицата кои се предмет на податоците треба да бидат информирани за тоа кој ги собира нивните податоци;
- Пристап – на лицата кои се предмет на податоците треба да им биде овозможен пристап до нивните податоци и да им биде дозволено да направат корекции односно исправки на било кои неточни податоци; и
- Одговорност – лицата кои се предмет на податоците треба да имаат на располагање соодветен метод преку кој ќе можат да ги повикаат на одговорност лицата кои биле задолжени за собирање на податоците во однос на почитувањето на горенаведените принципи.

¹Вклучувајќи го Дополнителниот Протокол на оваа Конвенција за надзорни тела и прекуграничен трансфер на податоци на Советот на Европа и Упатствата за Регулација на компјутеризираниот досиеја со лични податоци, усвоени од страна на Генералното Собрание – резолуција 45/95 од 14 декември 1990 година.

² Извор: http://en.wikipedia.org/wiki/Data_Protection_Directive (пристапено на 4 август 2011 год.)

Важно е да се сфати дека иако ги влече своите корени од заштитата на приватноста, заштитата на личните податоци всушност им служи на повеќе други важни цели, вклучително и на намалувањето на информативната нееднаквост и превенцијата од информативна штета, информативна неправда и загрозувањето и прекршувањето на моралната автономија.³

1.2 Пристап до судски одлуки

Документот од септември 2008 година “Пристап до судски одлуки: правна анализа на релевантните меѓународни и национални законски одредби“ подготвен од страна на Одделот за владеење на правото при Мисијата на ОБСЕ во Скопје, дава одлично резиме на меѓународните законски одредби кои се однесуваат на пристапот до судски одлуки. Главните заклучоци во овој документ во однос на оваа тема се дадени во продолжение:

- Општото правило е, дека пресудите и одлуките мораат да бидат јавно објавени и достапни.
- Минималното барање и услов, кој треба да биде исполнет, за да се смета дека е обезбедена јавна достапност на пресудата, е таа да биде на располагање во судската архива, така што ќе биде достапна за секого.
- Ставањето на располагање на целосната писмена судска документација, само за одредени категории на јавноста, односно на научници и професори, или други заинтересирани лица, не е дозволено според Европската конвенција за човекови права затоа што на тој начин, пристапот до пресудите, не е загарантиран за секого.
- Во првостепениот суд, пресудата мора да биде изречена усмено, а со цел, достапноста на пресудата да не се ограничи единствено за одредена категорија на лица, пресудата мора да им биде достапна на сите претставници на јавноста, на нивно барање.
- Апелациониот суд, не е должен јавно да ја изрече својата одлука, затоа што целта и барањето за јавна анализа и оценка на судските одлуки, е задоволено преку достапноста на првостепената материјална одлука за сите претставници на јавноста, но, сепак, одлуката на апелациониот суд, мора да биде достапна на јавноста преку судската архива.

Со оглед на тоа дека правото на пристап честопати треба да биде одмерено наспроти правото на приватност, важно е да се има јасна слика за главните аргументи за правото на пристап. Главната цел на правото на јавна пресуда е да се обезбеди дека спроведувањето на правдата е достапно и е отворено за критичко испитување од страна на јавноста. Покрај тоа, слободниот пристап до судската пракса значително ја засилува предвидливоста на идните судски одлуки и на овој начин дава важен придонес во остварувањето на основното право за еднаквост пред судовите.

³ Види Хелен Нисенбаум, *Приватноста во контекст на: Технологијата, политиката и интегритетот на општественото живеење*, издавачка куќа Станфорд универзитет, 2010 год, стр. 77-88.

1.3 Анонимизирање на објавените судски одлуки

Меѓународното право во делот на анонимизирањето на објавените судски одлуки е далеку помалку развиено отколку во делот на пристапот до судските одлуки.

Појдовна точка претставува горенаведениот заклучок дека, како правило, постои обврска за јавност на судските одлуки. Како и да е, овој заклучок не ја исклучува анонимизацијата. Навистина, со оглед на тоа дека анонимизацијата едвај ги загрозува главните цели кои што се постигнуваат со објавувањето, изгледа дека во најголемиот број од случаите таа всушност е диктирана од страна на принципите за заштита на приватноста и личните податоци. И покрај тоа, од резултатите на прашалникот за кои што ќе стане збор во следното поглавје, е очигледно дека постои помалку строг став во неколку правни системи, дури и во рамките на ЕУ.

Гундерман во својот осврт “Правно мислење во однос на објавувањето на неанонимизирани судски одлуки” објавен во март 2010 година, зазема уште построг и ригорозен став, ефективно изјавувајќи дека *сите* судски одлуки до една мора да бидат анонимизирани пред да бидат објавени. Стожер на неговата анализа претставува случајот на *Z против Финска* пред Европскиот суд за човекови права кој се смета за пресвртен момент кога станува збор за анонимизирање на објавените судски одлуки. Во овој случај *Z*, апликант пред Европскиот суд за човекови права, била сведок во фински кривичен случај. Фактот дека таа била заразена со ХИВ вирусот бил искористен од страна на јавниот обвинител во докажувањето на неговиот случај и како резултат на тоа овој факт станал достапен за јавноста кога пресудата била јавно објавена. Судот пресудил дека Финска немала право да го објави ваквиот личен податок затоа што неговото објавување не и служело на ниту една законска цел во смисла на член 8 став 2 од Европската конвенција за човекови права.

Заклучокот на Гундерман дека сите судски одлуки мора целосно да бидат анонимизирани пред да бидат објавени мора да се отфрли како премногу екстреман. Фактот дека Европскиот суд за човекови права одлучил дека принципот на транспарентност не претставува доволна основа за објавување на осетливи податоци за сведокот не може да се генерализира и да наведува дека истото се подразбира за сите видови на лични податоци во било кои судски одлуки.

Јасен пример се дава со тоа што генерално преовладува мислењето дека имињата на судиите, обвинителите и адвокатите не треба да бидат отстранети од објавените одлуки. Во оваа ситуација се смета дека интересот за транспарентност преовладува над правото на овие службени лица за заштита на нивните лични податоци.

Можеби уште поубедлив пример е даден во објавувањето на праксата на Европскиот суд за човекови права⁴. Судот се раководи од принципот дека објавените одлуки *не се* анонимизираат, освен во случаи кога е поднесено образложено барање од лицето кое е предмет на податоците (во најголем број случаи тоа е апликантот) и кое барање е одобрено од страна на судот. Доста

⁴ И меѓу другото и на Европскиот суд на правдата.

интересно е тоа што подзаконските акти на Судот воопшто не содржат никакви критериуми за одмерување на двата интереси во конкретни случаи.

Како што беше претходно споменато, понијансираната слика во пракса е исто така отсликана и со фактот дека само мал број на земји членки на ЕУ се раководат од истиот принцип како и Европскиот суд за човекови права, како правило да ги објавуваат судските одлуки со вклучување на личните податоци на вклучените странки.

2 Други правни системи

Како другите правни системи, посебно оние во рамките на ЕУ се справуваат со објавувањето и анонимизирањето на судските одлуки? Во продолжение се дадени сумираните резултати на Прашалникот што беше подготвен од Советот на ЕУ. Како дополнение, презентирани се и две студии на случај кои подетално ја разгледуваат состојбата во Кралството Холандија (каде што анонимизацијата на објавените одлуки е правило) и во Обединетото Кралство (каде што анонимизацијата на објавените одлуки е исклучок).

2.1 Правото на анонимност во сферата на законска обработка на податоци

Прашањето како другите правни системи, посебно оние во рамките на ЕУ се справуваат со објавувањето и анонимизирањето на судските одлуки беше предмет на Прашалникот кој што беше испратен до сите земји членки во јуни 2004 од тогашното италијанско претседателство со ЕУ. Резултатите беа објавени во Белешката на Советот на ЕУ за “Правото на анонимност во сферата на законската обработка на податоците“, која дава добар преглед на состојбата по однос на ова прашање во земјите членки на ЕУ кои го одговорија Прашалникот.

Со Прашалникот беше опфатен широк спектар на аспекти, од кои следниве имаат директно значење во сегашниот контекст:

- Дали анонимноста на објавените судски одлуки претставува правило или исклучок?
- Доколку анонимноста претставува правило, дали личните податоци се отстранети во сите случаи или само по барање на лицето кое е предмет на податоците?
- Дали постојат различни нивоа на заштита за објавување на интернет и во пишана форма?
- Дали постои постапка за автоматско прикривање на личните податоци?

Прашалникот беше одговорен од петнаесет земји членки на ЕУ. Дадените одговори доведоа до следниве заклучоци по однос на гореспоменатите аспекти.

- Од петнаесетте земји членки кои го одговорија Прашалникот во единаесет анонимноста претставува правило за објавување на судските одлуки, додека во четири таа претставува исклучок.
- Земјите членки во кои анонимизацијата е правило, истата ја применуваат во сите случаи, а не само по барање на лицето кое е предмет на податоците.
- Повеќето земји членки го имаат истото ниво на заштита без оглед на природата на медиумот на кој се врши објавувањето. Како и да е, сепак овие исти принципи може да имаат поголемо влијание кога се применуваат на објавување во електронски формат, особено на интернет. Некои земји членки јасно имаат усвоено построги одредби за

заштита на личните податоци кога станува збор за објавување на интернет.

- Во времето на пополнување на Прашалникот, скоро и да немаше искуство со автоматизирана анонимизација. Две земји членки споменаа дека во дадениот момент работат на развој на софтверско решение, една земја спомена дека користи маркери односно знаци за означување на личните податоци, додека друга тврдеше дека има функционален систем за автоматизирана анонимизација. Ниту една не понуди какви било дополнителни детали.

Исто така важна е и праксата на Европскиот суд за човекови права. Како правило одлуките на судот се објавуваат без притоа истите да бидат анонимизирани. Странките можат да поднесат барање за анонимизирање на објавената одлука. Судот нема јасно утврдени критериуми за одлучување по ваквиот вид на барања.

2.2 Студии на случај

Во овој дел ќе бидат презентирани две студии на случај кои подетално ја разгледуваат состојбата во две земји членки на ЕУ, една каде што анонимизацијата на објавените одлуки е правило (Кралството Холандија) и една каде што анонимизацијата на објавените одлуки е исклучок (Обединетото Кралство).

2.2.1 Кралството Холандија

Кралството Холандија нема посебно законодавство кое се однесува на објавувањето на судските одлуки и анонимизацијата на објавените одлуки. Политиките во однос на ова прашање од една страна се засноваат на општите правила кои се однесуваат на слободниот пристап до владини информации и заштитата на личните податоци од друга страна. Тие се сведуваат на селективно објавување на одлуки и сите одлуки кои се објавуваат се анонимизирани.

2.2.1.1 Селективно објавување на одлуки

Холандската политика во однос на објавувањето на судски одлуки се заснова врз принципот дека репрезентативен избор од судски одлуки треба да и биде достапен на општата јавност. Овој принцип е преведен и се спроведува во пракса на начин да избраните судски одлуки се објавуваат на централизирана веб страница (www.rechtspraak.nl). За одлучување кои одлуки треба да бидат објавени на оваа веб страница се користат критериуми кои се во согласност со Препораката 95/11 на Советот на Европа. Сите одлуки на повисоките судови се објавуваат, освен во оние случаи кога е очигледно дека истите се неважни. Други одлуки се објавуваат само доколку тие имаат општествена или правна важност.

2.2.1.2 Дали сите одлуки треба да бидат објавени?

Во текот на изминатите неколку години во Холандија многу се дискутираше за тоа кој е најдобриот начин судските одлуки и другите сродни информации да станат општо достапни, а посебно за прашањето дали треба сите судски одлуки да бидат објавени.

Поборниците за објавување на сите одлуки тврдат дека е потребна целосна транспарентност со цел да се овозможи соодветен надзор на судскиот систем, да се создаде „еднаквост на оружјата“ помеѓу странките (затоа што во моментот големите компании и адвокатски канцеларии имаат подобар пристап до одлуките) и да се олеснат научните правни истражувања. Општо гледано, тие ја ставаат под знак прашалник потребата за целосна и сеопфатна анонимизација на објавените одлуки.

Оние што се против, приговараат од гледна точка на приватноста и заштита на податоците и ги наведуваат трошоците, посебно во поглед на потребата за анонимизација. Притоа, тие посочуваат дека освен објавувањето на одлуките, обезбедувањето на пристап во денешно време бара многу повеќе, како што е користењето на претходно усогласени и договорени стандарди во поглед на структурата, доследно нумерирање и додавањето на дигитализирани податоци. Многу од нив, посочуваат дека ваквото објавување може да доведе до неоправдано и прекумерно оптеретување доколку се одлучи дека е потребно да се објавуваат сите судски одлуки.

Иако, оваа дискусија сеуште не е завршена, се укажува на тоа дека не претстои некоја поголема промена на сегашната практика.

2.2.1.3 Анонимизација на објавените одлуки

Во Холандија, анонимизацијата на објавените судски одлуки повеќе е правило отколку што е исклучок. Ваквата политика е објаснета во воведот на Упатството за анонимизација кое што е издадено од страна на Судскиот совет на Холандија, и кое гласи:

На можноста важните судски одлуки да бидат достапни на интернет може да се гледа како на начин на исполнување на принципот што е втемелен во Европската конвенција за човекови права, за јавност на судските постапки и – како дополнение – за објавување на одлуката.

Иако, целта на објавувањето на интернет не е да се создаде збирка од лични податоци, фактот дека одлуките се складирали на веб страницата и можат да бидат разгледувани како една целина има за последица дека тука се појавува структурирана збирка на лични податоци кои што се однесуваат на повеќе лица како што е и дефинирано во Членот 1 од Актот за заштита на податоци. Ова со себе носи одредена неопходност да се заштити правото на приватност. Приватноста може да биде заштитена со заменување на личните податоци на лицата во одлуката со букви или со неутрални термини; како што се “тужители” и “обвинети”. Ова не гарантира дека никогаш нема да биде можно да се идентификуваат оние кои што биле вклучени во судскиот процес. Личните податоци кои се клучни за исходот на одлуката не треба да бидат отстранети. Оправданоста за одредениот степен на повредување односно нарушување на приватноста може да се најде во важноста на принципот на јавност во спроведувањето на правдата.

На кратко: Анонимизацијата на објавените судски одлуки е потребна поради причини кои произлегуваат и се поврзани со приватноста, но само до онаа мера

до кога тоа нема сериозно да го наруши и повреди принципот на слободен пристап до владини информации.

2.2.1.4 Правила за анонимизација

Чи податоци треба да бидат анонимизирани?

Упатството за анонимизација бара сите податоци кои се однесуваат на лицата споменати во судските одлуки да бидат анонимизирани. На пример: имињата и адресите на странките, сведоците и жртвите, но исто така и споменатите имиња на роднини, соседи, пријатели и итн.

Имињата на правните лица не се анонимизираат во граѓанските и управните случаи, освен во оние случаи кога имињата може да доведат до одредено лице. Имињата односно називите на владините тела никогаш не се анонимизираат, ниту тогаш кога тие се странка во случаите. Имињата на правните лица се анонимизираат во кривични случаи, освен во случаите за монополизам (кога идентификацијата е секако неизбежна).

Податоците кои што се однесуваат на вработените се анонимизираат освен ако тие не извршуваат одредена специфична функција, како што е сметководител или истражител. Податоците кои што се однесуваат на вештаците или советниците не се анонимизираат, ниту пак се анонимизираат податоците на оние кои што во професионално својство се вклучени во случајот, како што се судиите и адвокатите.

Кои податоци треба да бидат анонимизирани?

Податоците што треба да бидат отстранети се оние што можат до доведат до директна идентификација на лицето. Ова понатаму е прецизирано како:

- Име, адреса и место на раѓање
- Датум на раѓање (се заменува со годината на раѓање)
- Броеви за социјално осигурување, броеви на пасошот, броеви на личната карта и броеви за проценка на данокот
- Катастарски односно имотни листови (освен за случаи од областа на животната средина/просторно планирање)
- Суми за случаи од даночната сфера (доколку тие ја олеснуваат идентификацијата на заинтересираната страна)
- Броеви на огнено оружје, регистарски броеви на моторни возила и други слични броеви и/или комбинации на букви врз чија што основа одредено лице може да биде идентификувано.

Како треба да се изврши анонимизацијата ?

Анонимизацијата се извршува со заменување на податоците кои треба да бидат анонимизирани со неутрални термини.

- Странките се идентификуваат со термини кои што ја означуваат нивната улога во постапките, како: тужител, обвинет, осомничен итн. Постои еден исклучок: во случаите од областа на семејното право, се

користат термините “мажот” и “жената”, затоа што тие веќе повеќе пати се присутни во одлуката.

- Другите имиња мора да бидат заменети до онаа мера до која е можно со термини што ја означуваат нивната улога, како: “консултантската агенција”, “ќерката на тужителот”, “сметководителот на обвинетиот”, “мајката на осомничениот” итн.

Во сите случаи, замените или изостанувањата се ставени во големи загради како би се посочило дека била направена промена.

2.2.1.5 Користена литература

Информациите во овој дел во голема мера се засноваат на следниве документи (сите на холандски јазик)

“Toegang tot rechterlijke uitspraken.” Извештај на Истражувачката група за јавност на општествената правда за Законот за медиуми и комуникација. *Mediaforum* 2006-4.

Laurens Mommers, Gerrit-Jan Zwenne & Bart Schermer. “Het best bewaarde geheim van de raadkamer: Over de ontoegankelijkheid van de rechtspraak.” *Nederlands Juristenblad*, 2010-32.

R. Philippart. “Toegankelijkheid van rechtspraak.” Реакција на горенаведениот напис *Nederlands Juristenblad*, 2010-36.

Marc van Opijnen. “Rechtspraak en digitale rechtsbronnen: nieuwe kansen, nieuwe plichten”. *Rechtstreeks* 2010-1. Судски совет на Холандија

2.2.2 Обединето Кралство

Законската појдовна точка во Обединетото Кралство е многу слична со онаа во Холандија. Обединетото Кралство нема специфична законска регулатива што се однесува на објавувањето на судски одлуки и на анонимизацијата на објавените одлуки. Политиките што се однесуваат на ова прашање, се засноваат на општите правила што важат за слободниот пристап до владини информации од една страна, и на заштитата на личните податоци од друга страна. Овие во голема мера се засноваат на истите директиви на ЕУ. Но и покрај тоа, сегашната политика во Обединетото Кралство е спротивна од таа во Холандија: како правило, имињата на странките или останатите кои што се вклучени во судската постапка не се ограничени, освен ако за тоа не постои добра основа (како што се децата или националната безбедност).

2.2.2.1 Објавување на одлуки

Општо гледано, судските одлуки во Обединетото Кралство се достапни на јавноста врз основа на Законот за слобода на информации. Во законодавството на Обединетото Кралство не постојат обврски во врска со активно објавување на одлуките од страна на судовите. И покрај фактот што јавните власти активно се охрабруваат да ги објавуваат информациите за поединечните исходи од

казнувањето⁵, во пракса ова резултираше со многу ограничено и невоедначено објавување на судските одлуки.

Сите важни пресуди на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд и на Управниот суд се објавуваат. Тие вообичаено се достапни во рок од 48 часа од изрекувањето на пресудата. Одлуките се објавуваат на веб страницата на британското судство (www.judiciary.gov.uk/media/judgments). Како и да е, не постои официјална политика во однос на првостепените случаи пред Високите судови во Англија, Велс и Северна Ирска. Одлуките се достапни за објавување во оние случаи кога “судиите кои ги изрекуваат пресудите ќе посочат дека истите во доволна мера се интересни за да бидат направени достапни за објавување на интернет”.

Британски и ирски институт за правни информации (BAILII)

Како и во повеќето земји со обичајно право, објавувањето на судските одлуки во Обединетото Кралство не е директно администрирано од страна на самото судство, туку од институтот за правни информации. Британскиот и ирскиот институт за правни информации (BAILII; www.bailii.org) овозможува пристап до најдеталната и најопсежната збирка на британски и ирски основни правни материјали што се достапни бесплатно и се на едно место на интернет. Во август 2007 година, BAILII опфаќаше 76 бази на податоци кои покриваа седум надлежности. Системот содржи околу 11 гигабајти правни материјали и околу 200,000 документи кои можат да се пребаруваат. Сите овие документи потекнуваат од повеќе извори. Некои од податоците потекнуваат од постојни слободни сајтови. Најголем дел од базите на податоци се засноваат на објавени и необјавени CD-ромови или се потпираат на директно или индиректно снабдување од страна на релевантните судови, владини оддели и други организации. Сите податоци се конвертирани во унифициран формат и има генерализиран збир на начини за пребарување и додадени се олеснувања со користење на маркиран текст.⁶

2.2.2.2 Ограничувања во известувањето

Во некои одредени исклучителни околности, кои се пропишани во статутарното право и/или обичајното право, на судовите во Обединетото Кралство им е дозволено да:

- Наредат или да дозволат исклучување на медиумите или јавноста за кој било дел од судската постапка.
- Дозволат задржување на информации во отворената судска постапка.
- Изречат трајни или привремени забрани за известување за постапките или за кој било нивен дел, вклучувајќи какви било информации кои

⁵Кривично правен систем, “Објавување на исходите од изрекување на казни: Упатство за јавните власти за објавување на информации (вклучително и преку интернет) за прединечни исходи од изрекување на казни во рамките на постојниот правен систем”. Достапно на:

<http://www.justice.gov.uk/downloads/guidance/sentencing-outcomes/publishing-sentencing-outcomes-guidance.pdf>

⁶ Видете: <http://www.bailii.org/bailii/summary-cases.html>

можат да доведат до идентификација на оние кои се појавуваат или се споменати во текот на постапката.

Ваквите исклучителни околности ги опфаќаат :

- Интересите за национална безбедност
- Заштитата на идентитетот на сведоците
- Заштита на идентитетот на жртвите на сексуални кривични дела
- Судски постапки против малолетници

2.2.2.3 Користена литература

Информациите во овој дел во најголема мера се засноваат на следниве документи, како и на оние кои што се наведени во фуснотите.

“Ограничувања во известувањата од кривичните судови“. Заедничка публикација на Одборот за судски студии, Здружението на дневни весници, Здружението на уредници и весници Times, октомври 2009 година.

“Selectie en publicatie van rechterlijke uitspraken in rechtsvergelijkend perspectief.” (на холандски јазик.) Marc van Opijnen. Trema 2011-5. Sdu Publishers.

3 Домашно право

Ова поглавје претставува преглед на релевантната домашна законска регулатива која се однесува на двете прашања, и на поширокиот аспект на заштита на личните податоци и пристапот до јавни документи, и на посебниот аспект на објавување и анонимизирање на судски одлуки. Фокусот е насочен кон претставување на релевантните одредби на еден методичен начин. Дискусијата за прашањата со кои се сретнав за време на проучувањето на овој материјал и водењето на разговорите со релевантните институции е дадена во следното поглавје.

Потребно е да се напомене дека прегледот се заснова врз селекција на законски одредби (без претходни информации) и нивни неофицијални преводи од страна на домаќините. Исто така авторот на овој документ нема правни квалификации. Оттука, на содржината на ова и на релевантните делови од следното поглавје не треба да се гледа како на дефинитивна правна анализа на оваа тема. Имајќи го ова в предвид, се добива релативно јасна слика од достапниот материјал.

3.1 Преглед

Следниве прописи беа земени в предвид.

- Уставот
- Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер
Службен весник бр. 13/2006, 86/2008 и 6/2010
- Закон за заштита на личните податоци
Службен весник бр. 7/2005, 103/2008 и 124/2010
- Правилник на Дирекцијата за заштита на лични податоци за техничките и организационите мерки за обезбедување на тајност и заштита на обработката на лични податоци
Службен весник бр. 38/2009 и 158/2010
- Закон за управување со движењето на предметите во судовите
Службен весник бр. 171/2010
- Упатство на Министерството за правда за начинот на објавување и пребарување на судските одлуки на веб страницата на судот
Службен весник бр. 44/2011
- Закон за судовите, член 75
Службен весник бр. 58/2006, 35/2008 и 150/2010
- Судски деловник, член 65
Службен весник бр. 71/2007
- Кодекс на судска етика
- Закон за кривичната постапка (сегашниот), членови 370 и 373
Службен весник бр. 15/2005
- Закон за кривичната постапка (новиот), членови 125-126, 139-143
Службен весник бр. 150/2010

-
- Закон за парничната постапка, членови 324-326
Службен весник бр. 7/2011

Во времето на пишување на овој извештај, веќе беше усвоен новиот Закон за кривична постапка, но истиот има одложена примена во период од две години од денот на стапување на сила. Во текстот подолу фокусот е на новиот закон, но повремено има потреба да се повикаме и на одредбите од сегашниот закон.

3.2 Заштита на личните податоци

Членот 18 од Уставот од 1991 година, пропишува дека: *“Се гарантираат сигурноста и тајноста на личните податоци. На граѓаните им се гарантира заштита од повреда на личниот интегритет што произлегува од регистрирањето на информации за нив преку обработка на податоците.”*

Овој основен принцип е образложен и во Законот за заштита на лични податоци кој ги имплементира сите одредби на меѓународното право споменати погоре во вториот параграф од делот 1.1, вклучувајќи ги Упатствата на Организацијата за економска соработка и развој и Директивата 95/46 на ЕУ. Законот за заштита на личните податоци претставува дополнение во оние случаи каде одредени аспекти од заштитата на податоците не се регулирани во материјалното право.

Законот содржи две одредби кои што експлицитно се однесуваат на судските податоци.

Членот 7-а од Законот за заштита на личните податоци пропишува дека: *“Обработката на личните податоци што се содржани во судските одлуки се врши под услови утврдени со закон и на начин пропишан со прописите донесени врз основа на тој закон.”*

Правилото кога станува збор за податоци кои што се однесуваат на кривични дела е уште построго, па Членот 7 од Законот за заштита на личните податоци предвидува: *“Обработка на личните податоци што се однесува на кривични дела, изречени казни и мерки на безбедност за извршени кривични дела можат да вршат надлежните државни органи во согласност со закон.”*

Новиот Закон за кривична постапка содржи одреден број на одредби за заштита на општите податоци (членови 140-143), кои и немаат директна важност за сегашнава дискусија.

На крај, во членот 75 став 1 од Законот за судовите е наведено дека *“јавно изнесување на информации и податоци за судски предмети за кои не е правосилно одлучено”* се гледа како на една основа за нестручно и несовесно извршување на судиската функција.

3.3 Пристап до судските постапки и одлуки

3.3.1 Јавност на судската постапка

Членот 102 од Уставот пропишува дека *“Расправата пред судовите и изрекувањето на пресудите се јавни. Јавноста може да биде исклучена во случаи утврдени со закон.”* Оваа одредба е рефлектирана и во Законот за судовите (член

б), како и во Законот за парничната постапка (членови 292-296, 324-325) и во Законот за кривичната постапка (стариот: членови 303-306, 370, 373; новиот: членови 353-356, 405, 232). Навистина интересно е што во управните постапки затвореноста на постапките за јавноста изгледа дека е правило, а јавноста е исклучок (членовите 30 и 30а, Закон за управните спорови⁷).

3.3.2 Објавување на судските одлуки

3.3.2.1 Општи одредби

Рефлектирајќи ја состојбата во меѓународното право, Уставот не содржи никакви експлицитни принципи за јавност на, или за пристап до, судските одлуки, ниту општо за пристап до информации од јавен карактер⁸. Но, Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер го олицетворува општиот принцип на транспарентност на јавните информации, а оттаму и на судските одлуки.

Имајќи ја в предвид неопходноста, Законот се обидува да постигне баланс помеѓу принципите на транспарентност и приватност. Според член 6 став 1 точка 2 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер *“Имателите на информации можат да одбијат барање за пристап до информација во согласност со закон, ако информацијата се однесува на:”* *“...личен податок чие откривање би значело повреда на заштитата на личните податоци.”* Како и да е, *“...имателите на информации ќе одобрат пристап до информација, по задолжително спроведениот тест на штетност со кој ќе се утврди дека со објавувањето на таквата информација последиците врз интересот кој се заштитува се помали од јавниот интерес утврден со закон што би се постигнал со објавувањето на таквата информација.”* (член 6 став 3 од овој Закон).

Горенаведените општи одредби изгубија доста од нивното значење во однос на ова прашање со неодамнешното стапување на сила на Законот за управување со движењето на предметите во судовите. Овој Закон содржи детални одредби за пристапот и за објавувањето на судските одлуки. Целосниот текст на релевантните членови 10-15 може да се најде во додатокот на овој Извештај. Одреден број правила кои се пропишани со член 10 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите се подетално образложени во Упатството на Министерството за правда за начинот на објавување и пребарување на судските одлуки на веб страницата на судот. Ова Упатство ја наоѓа својата правна основа во член 10 став 6 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите.

На крај, членот 65 од Судскиот деловник содржи неколку одредби кои се однесуваат на издавањето на службени документи, вклучувајќи ги и судските одлуки.

3.3.2.1.1 Закон за управување на движењето на предметите во судовите

Објавувањето на судските одлуки на веб страницата на судовите е регулирано во член 10 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите. Сите

⁷ Службен весник бр. 150/2010.

⁸ член 16 од Уставот се однесува на слободата на изразување

одлуки на судот мора да бидат објавени на веб страницата на судот во рок од два дена⁹.

Законот предвидува различни правила за правосилните и неправосилните одлуки. Одлуката станува правосилна во оној момент кога веќе нема редовни правни лекови за нејзино обжалување.

Правосилните одлуки се објавуваат со имињата на странките, но нивните адреси и единствените матични броеви се прикриени. Исто така, во правосилните судски одлуки личните податоци на сведоците се прикриени.

Неправосилните одлуки се објавуваат со целосна прикриеност на личните податоци на учесниците во постапката, освен имињата на судиите, јавните обвинители, државните правобранители и законските застапници на странките.

Не се објавуваат судските одлуки во оние случаи каде што јавноста е исклучена од постапката (*in camera* ситуации).

Објавените кривични судски одлуки на веб страницата се бришат по истекот на рокот за бришење на осудата, согласно со одредбите од Кривичниот законик. Другите одлуки се бришат по истекот на пет години од денот на нивното објавување.

3.3.2.1.2 Упатство на Министерството за правда

Правилата од член 10 на Законот за управување со движењето на предметите во судовите понатаму подетално се разработени во Упатството на Министерството за правда за начинот на објавување и пребарување на судските одлуки на веб страницата на судот.

Како што беше споменато во претходниот дел, Законот за управување со движењето на предметите во судовите пропишува дека правосилните судски одлуки се објавуваат со целосните имиња на странките, но нивните адреси и единствените матични броеви се прикриени. Членот 2 од Упатството го рефлектира ова и потоа прецизно пропишува кои лични податоци треба да бидат прикриени при објавувањето на правосилни судски одлуки. Листата содржи неколку податоци кои не се (експлицитно) споменати во соодветниот член 10 став 1 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите, како што се: датумот и местото на раѓање, броевите на пасошот и возачката дозвола, бројот на полисата на осигурување и бројот на регистарската ознака на возилото.

Слично, она што е пропишано во Законот за управување со движењето на предметите во судовите дека неправосилните одлуки се објавуваат со целосна прикриеност на личните податоци во постапката е рефлектирано во член 3 од Упатството.

Понатаму, член 4 од Упатството ја пропишува постапката за прикривање на лични податоци. Оваа постапка се однесува и на правосилните и на

⁹ Подетално: во рок од два дена од денот на приемот на одлуката од страна на овластениот судски службеник. Како и да е, благодарение на распространетата употреба на ACCMIS системот, обично изминува многу малку време од изготвувањето на пресудата и нејзиното испраќање до службеното лице кое е задолжено за објавување.

неправосилните одлуки, до соодветниот степен на прикриеност на личните податоци и во двата случаја. Во суштина, имињата, презимињата и местата на раѓање се заменуваат со соодветните иницијали, додека секој од броевите и од датумите се заменува со три точки (“...”).

Конечно, членовите 5 и 6 од Упатството прецизираат дека објавените судски одлуки може да се пребаруваат според видот на предметот, бројот на предметот, клучниот збор, основот на предметот, месецот на донесување на пресудата, и во оние случаи кога станува збор за правосилни одлуки според името и презимето на тужителот, тужениот или осудениот.¹⁰

3.3.2.1.3 Судски деловник

Член 65 од Судскиот деловник се однесува на прашања во врска со издавањето на потврди, уверенија и копии од јавните книги и службениот регистар кои можат да послужат како доказ за правните факти. Исто така, овој член упатува и на издавањето на копии и преписи, помеѓу останатото, и од судски одлуки.

Точниот опсег, природата и намерата на оваа одредба не се во целост јасни. Најверојатно ова се должи на фактот дека истиот не е адаптиран како би соодветствувал со изменетата законска регулатива, посебно со донесувањето на Законот за управување со движењето на предметите во судовите.

3.3.2.2 Посебни одредби

Како дополнение на општите правила на Законот за управување со движењето на предметите во судовите, Законите за кривичната и парничната постапка содржат специфични одредби кои се однесуваат на пристапот и објавувањето на судските одлуки. Изгледа дека нема такви одредби за управната постапка.

3.3.2.2.1 Кривична постапка

Член 7 од Законот за заштита на личните податоци вели дека обработка на лични податоци кога станува збор за кривични дела¹¹ може да се врши само во согласност со закон. Член 10 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите претставува очигледен пример за таква законска одредба. Како и да е, во дополнение одреден број на посебни правила кои го одредуваат пристапот до судските одлуки (и до други документи) кои се однесуваат на кривични предмети се содржани и во сегашниот¹² и во новиот¹³ Закон за кривичната постапка.

Според сегашниот Закон за кривичната постапка¹⁴, пресудата мора да биде во пишана форма и да му биде доставена на обвинетиот. Неколку вида оштетени

¹⁰ Интересно е дека не постои можност да се пребаруваат случаи кои што вклучуваат одреден судија, јавен обвинител или државен правобранител. Во интерес на олеснување на јавната контрола врз службените лица од областа на судството вреди да се размисли за додавање на ваква можност за пребарување.

¹¹ Дефинирано како “Обработка на личните податоци што се однесува на кривични дела, изречени казни и мерки на безбедност за извршени кривични дела...”

¹² Службен весник бр. 15/2005.

¹³ Службен весник бр. 150/2010.

¹⁴ Службен весник бр. 15/2005.

страни добиваат заверена копија, и во некои случаи заверена копија исто така треба да им биде испратена и на други судови.¹⁵

Решенијата во новиот Закон за кривичната постапка¹⁶ се поинакви. Заверена копија од одлуката им се доставува на странките, освен доколку тие не посочат дека немаат намера да ја обжалат одлуката.¹⁷ Пресудите се јавно достапни и пристапни во електронска или во печатена форма.¹⁸ Останатите судски одлуки во кривичните предмети им се достапни за проверка и копирање односно транскрипција на сите заинтересирани лица.¹⁹ Во двата случаја, предметите по кои се постапувало *in camera* се исклучени. Пристапот до судските одлуки во кривичните предмети се остварува преку објавување на интернет²⁰, без притоа да постои можност за пребарување според категории на лични податоци, категории на лица или според поединечни лични податоци.²¹ Други електронски начини на објавување на судски одлуки во кривични предмети се строго забранети²². Како и да е, ова не го исклучува регуларниот начин на пристапување до одлуките преку архивата на судот.²³

3.3.2.2 Парнична постапка

Пресудите во граѓанските предмети мора да бидат изготвени во пишана форма во рок од осум дена од објавувањето на пресудата.²⁴ Заверена копија од пресудата мора да им биде доставена на странките во рок од дополнителни осум дена.²⁵

3.3.3 База на податоци на судски одлуки

Базата на податоци на судски одлуки е регулирана со член 11 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите.

Врховниот суд води база на податоци за сите судски одлуки, и на правосилните и на неправосилните. Базата на податоци го содржи интегралниот текст на одлуките, вклучувајќи ги сите лични податоци.

Базата на податоци му е достапна на судството, но исто така и на други кои ќе успеат да ја докажат и оправдаат својата легитимна цел за пристап. Претседателот на Врховниот суд одлучува по доставените барања за пристап, и тој треба да донесе подзаконски акти за различните видови и нивоа на пристап.

Оние на кои ќе им биде одобрен пристап до базата на податоци се строго обврзани да постапуваат во согласност со сите релевантни прописи за заштита на личните податоци.

¹⁵ Член 373 од сегашниот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.15/2005).

¹⁶ Службен весник бр.150/2010.

¹⁷ Член 125 став 1 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

¹⁸ Член 126 став 1 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

¹⁹ Член 126 став 2 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

²⁰ Член 125 став 3 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

²¹ Член 139 став 3 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

²² Член 125 став 3 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

²³ Член 126 од новиот Закон за кривичната постапка (Службен весник бр.150/2010).

²⁴ Член 326 став1 од Закон за парничната постапка (Службен весник бр.7/2011).

²⁵ Член 326 став 3 од Закон за парничната постапка (Службен весник бр.7/2011).

3.4 Анализа

Некои од основните закони што се важни за прашањето на пристапот до судските одлуки и заштитата на личните податоци се на сила само неколку години. Останатите, посебни закони неодамна стапија на сила (Законот за управување со движењето на предметите во судовите) или сеуште немаат примена (новиот Закон за кривичната постапка). Релевантни одредби се наоѓаат во повеќе закони и други прописи. Како резултат на ова, во изминатите неколку години имаше постојано менување на одредбите (што не секогаш во целост беше доследно). Оттука, не треба да не чуди моментот дека многумина од оние кои работат со овие прашања се збунети за точната природа на сегашните и на идните прописи.

Сепак, од ова и од претходното поглавје произлегува јасна слика. Меѓународно признатите принципи за јавност на судските постапки и заштитата на личните податоци се втемелени во Уставот и се образложени во Законот за заштита на личните податоци и останатите релевантни законски прописи. Правилата кои се однесуваат на пристапот и на објавувањето на судските одлуки од неодамна станаа многу појасни со усвојувањето и стапувањето на сила на Законот за управување со движењето на предметите во судовите и со неговото делумно објаснување во Упатството на Министерството за правда. Законите за кривичната и парничната постапка содржат дополнителни процесни правила кои во принцип не се во колизија со одредбите од Законот за управување со движењето на предметите во судовите.

Но, и покрај горенаведените заклучоци, сепак беа идентификувани одреден број отворени прашања при проучувањето на одредбите, како и за време на остварените разговори. Тие ќе бидат предмет на обработка во следните две поглавја.

4 Сегашна состојба

При проучувањето на релевантните одредби од домашното право и остварените разговори беа идентификувани одреден број отворени прашања. Генерално можат да бидат поделени во следниве три категории:

1. Правни прашања и прашања во поглед на усогласеноста
2. Пожелноста да се објавуваат и анонимизираат сите судски одлуки
3. Пристап до необјавените судски одлуки

Прашањата со кои што се сретнав се образложени и анализирани во следните три параграфи. Препораките кои што се направени врз основа на заклучоците се дадени во следното поглавје.

4.1 Правни прашања и прашања во поглед на усогласувањето

Од остварените разговори беше очигледно дека имало и дека сеуште има голема дебата за правилниот начин на толкување на законската регулатива која се однесува на пристапот до судските одлуки и до заштитата на личните податоци. На крајот на претходното поглавје, беше извлечен заклучок дека ова е сосема разбирливо имајќи го в предвид постојаното менување на одредбите (што не секогаш во целост беше доследно), како и големиот број на скорешни измени и дополнувања. Во исто време беше заклучено дека со стапувањето на сила на Законот за управување со движењето на предметите во судовите многу од правните прашања беа разјаснети. Како и да е, очигледно е дека сето ова не е во целост воспримено од страна на сите засегнати страни, па оттука е значајно дека се работи на подигање на свеста и на развивање иницијативи за обука.

Покрај ова, произлегоа и одреден број правни прашања и прашања во поглед на усогласувањето кои бараат дополнителна дискусија. Тие се однесуваат на следново:

1. Дали прикривањето на имињата, единствените матични броеви и другите слични податоци, обезбедува доволна заштита на личните податоци?
2. Судовите често пати едноставно ги игнорираат непосакуваните одлуки донесени од страна на надзорните тела.
3. Можат ли имињата на судиите и другите службени лица исто така да бидат прикриени во објавените судски одлуки?
4. Дали е пожелно судските одлуки да мораат да бидат отстранети од интернет после одреден временски период?
5. Дали е пожелно правосилните судски одлуки кои се објавуваат да ги содржат и имињата на странките?
6. Кои се правилата што ја одредуваат понатамошната употреба на судските одлуки кои се објавени на интернет?
7. Дали заменувањето на имињата со иницијали претставува соодветен начин на анонимизирање на судските одлуки?

8. Дали судските случаи се одржуваат премногу често зад затворени врати (*in camera*)?

Овие прашања ќе бидат разгледани во продолжение.

4.1.1 Дали прикривањето на имињата, единствените матични броеви и другите слични податоци, обезбедува доволна заштита на личните податоци?

Беше посочено дека прикривањето на информациите кои можат да доведат до идентификација на личноста, како што се: имињата, единствените матични броеви и другите слични податоци, не претставуваат и не обезбедуваат доволна анонимизација од аспект на ризикот за индиректна идентификација. Ова претставува валидна констатација од перспектива на општата заштита на податоци. Но, како што покажа праксата на одреден број земји членки на ЕУ и на Европскиот суд за човекови права²⁶, овој метод генерално се смета за доволна заштита и гаранција на личните податоци.

Нема сомнение дека ваквата состојба е поврзана со потешкотиите кои произлегуваат од прикривањето на податоците што претставуваат ризик за индиректна идентификација. Не само што е многу тешко прецизно да се идентификуваат таквите податоци во судските одлуки, туку и отстранувањето на таквите информации може во голема мера да ја намали читливоста на одлуките и нивната важност како дел од правото.

Иако, како општо правило, дополнителната анонимизација во овие случаи не е потребна, сепак таа сеуште може да биде диктирана од околностите кои се однесуваат на одреден случај, а може и да е пожелно за одредени видови на случаи, на пр. оние кои се од областа на семејното право.

Забелешка: Споредете ги другите дискусии во овој дел, а кои се однесуваат на употребата на иницијалите и на случаите кои се водат како затворени за јавност (*in camera*).

4.1.2 Судовите често пати едноставно ги игнорираат непосакуваните одлуки донесени од страна на надзорните тела.

Во изминативе неколку години имало одредени ситуации каде судовите едноставно ги игнорирале непосакуваните одлуки донесени од страна на надзорни тела како: Дирекцијата за заштита на лични податоци, Комисијата за слободен пристап до информации и Народниот правобранител. Ваквата пракса е многу штетна за угледот на судовите и за судството во целина, дотолку повеќе што обжалувањето на ваквите одлуки пред Управен суд претставува сосема разумна алтернатива која мора да биде искористена. Ова едноставно треба да се смени. Судовите, пред сите останати мора да го изодат величествениот пат на правдата и достоинствено да се придржуваат до исходот.

²⁶ Видете во Поглавје 2.

4.1.3 Можат ли имињата на судиите и другите службени лица исто така да бидат прикриени во објавените одлуки?

Очигледно, мислењето што го застапуваат некои службени лица од областа на судството е дека имињата на судиите, јавните обвинители, државните правобранители, адвокатите и сл., треба или мора исто така да бидат анонимизирани. Читајќи ги заедно првите два става од член 10 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите, очигледно е дека тоа не е намерата на ова законско решение. Вториот став ова експлицитно го пропишува кога станува збор за неправосилни одлуки, па оттука првиот став мора да се толкува дека го посочува истото за правосилните судски одлуки. Покрај тоа, ова е јасно е наведено и во Упатството на Министерството за правда, кое претставува подзаконска регулатива која може да биде предизвикана.

4.1.4 Дали е пожелно судските одлуки да мораат да бидат отстранети од интернет после одреден временски период?

Според член 10 став 4 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите, кривичните судски одлуки се отстрануваат од веб страницата на судот по истекот на рокот за бришење на осудата, согласно одредбите од Кривичниот законик. Другите одлуки се отстрануваат по истекот на пет години од денот на нивното објавување. Ова има смисла за правосилните одлуки кои се објавуваат со имињата на странките. Како и да е, тешко е да се разбере зошто би било пожелно, а уште помалку неопходно, да се избришат анонимизираните одлуки од општото знаење. Затоа, вреди повторно да се разгледа оваа одредба која се однесува на анонимизираните одлуки. Исто така, може да се продолжи рокот на објавените одлуки кои ги содржат имињата на странките со нивно анонимизирање после изминувањето на законски утврдениот период.

Забелешка: Споредете ја дискусијата во продолжение во врска со објавување на правосилни одлуки со вклучени имиња на странките.

4.1.5 Дали е пожелно правосилните судски одлуки кои се објавуваат да ги содржат и имињата на странките?

Согласно член 10 став 1 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите, правосилните одлуки се објавуваат со вклучени имиња на странките. Како што веќе беше посочено во Поглавјето 2, иако сличен пристап се применува во неколку земји членки на ЕУ, мислење кое што преовладува е она дека судските одлуки, без оглед дали тие се правосилни или не, треба да се објавуваат без имињата на странките. Затоа, можеби вреди да се преиспита сегашниот пристап, дотолку повеќе ако се прифатат препораките за селекција на судски одлуки за објавување, дадени во следното поглавје. На крајот, во тој случај именуваните објави, до одредена мера случајно, само ќе влијаат на оние кои биле странка во конкретниот случај што е интересен од правна или од друга гледна точка.

4.1.6 Кои се правилата што ја одредуваат понатамошната употреба на судските одлуки кои се објавени на интернет?

Законот за управување со движењето на предметите во судовите, во корелација со членовите 7 и 7-а од Законот за заштита на личните податоци, претставуваат

мала загатка кога станува збор за правосилни судски одлуки. Последните два члена се базираат на прописите за обработка на ваквите одлуки. Очигледно, намерата е дека општите законски основи за обработка на лични податоци кои се содржани во член 6 од Законот за заштита на личните податоци не се, и самите по себе не создаваат таква основа. Но, тогаш може да се спори дека по истите обележја тие не формираат основа за било каква понатамошна обработка на објавени одлуки. Со оглед дека, Законот за управување со движењето на предметите во судовите,²⁷ не содржи никакви одредби што ја регулираат понатамошната обработка на судските одлуки откако истите веќе биле објавени, ова би имплицирало, на пример, дека на кој било контролор на податоци (а оттука и неговите вработени) би му било забрането да ја отвори веб страница што ја содржи одлука, а уште помалку истата да ја прочита.

Очигледно е дека ова не е целта на овие одредби. На прв поглед, решението изгледа доста едноставно. Членовите 7 и 7-а од Законот за заштита на личните податоци треба да се читаат на начин дека *примарната* обработка на судските одлуки, особено нивното објавување на официјалната веб страница на судот, бара експлицитна основа во законот. Каква било *секундарна* употреба на одлуките, откако истите веќе биле објавени, не бара експлицитна основа во законот и истата се раководи од општите принципи за заштита на податоци вградени во Законот за заштита на личните податоци. Како и да е, начинот на кој овие принципи ќе се толкуваат во одредени случаи на секундарна употреба често пати е под силно влијание на природата и содржината на специфичната законска регулатива што била основ за примарната употреба. Затоа, би било многу корисно дополнително да се разјасни ова прашање.

4.1.7 Дали заменувањето на имињата со иницијали претставува соодветен начин на анонимизирање на судските одлуки?

Упатството на Министерството за правда ја пропишува употребата на иницијали при анонимизацијата на судските одлуки. Беше забележано дека поради релативно малата бројност на популацијата во државата, многу судови имаат мал број на луѓе што живеат на подрачјето под нивна надлежност²⁸. Како резултат на ова, постои голем ризик од индиректна идентификација. Постојат неколку сосема разумни алтернативи на употребата на иницијали, како што се: употреба на последователни букви од азбуката (пракса што се користи во Европскиот суд за човекови права) или употребата на лажни имиња или иницијали. Имајќи го в предвид големиот ризик од индиректна идентификација во корелација со достапноста на одржливи алтернативи, принципите за заштита на податоците упатуваат дека сегашниот метод на анонимизација треба да се прилагоди.

4.1.8 Дали судските случаи се одржуваат премногу често зад затворени врати (*in camera*) ?

При неколку средби и разговори беше посочено дека голем е бројот на судски случаи кои се одржуваат зад затворени врати односно *in camera*. Како резултат на

²⁷ Или, всушност, било кој друг закон освен *Законот за заштита на лични податоци*.

²⁸ 27 основни суда му служат на население од нешто повеќе од 2 милиони жители, или во просек еден суд им служи на помалку од 75,000 граѓани.

тоа, пресудите што се донесени во овие случаи не се објавуваат. Ова претставува повод за две различни размислувања.

Прво, доколку навистина станува збор за преголемо користење на можноста за постапување по случаи зад затворени врати односно *in camera* од страна на судството, тоа претставува значителна штета во однос на транспарентноста.

Второ, се поставува прашањето зошто по правило одлуките за случаи по кои се постапувало зад затворени врати, односно *in camera*, не се објавуваат. Најпосле, тие би можеле да бидат анонимизирани.

4.2 Пожелност да се објават и анонимизираат сите судски одлуки

Во својата суштина, Законот за управување со движењето на предметите во судовите содржи солиден опус на правила што се однесуваат на објавувањето на судските одлуки: сите одлуки се објавуваат на интернет²⁹, и сите објавени одлуки се анонимизирани³⁰.

Помалку јасна е сликата за вистинската имплементација на овие правила. Одговорите на Прашалникот што беше испратен до сите судови во државата, посочуваат дека најголем дел од судските одлуки навистина се анонимизираат и објавуваат. Но, ова не секогаш се потврдува доколку се проверат официјалните веб страници на судовите. Она што е позначајно е дека без оглед на точниот процент на одлуки кои се објавени, од дадените одговори на Прашалникот и од одржаните разговорите јасно е дека интензивниот работен процес за анонимизирање создава огромен терет врз повеќето судски ресурси. Дури и ако судовите конечно успеат да ослободат доволен број вработени на организациона основа за да овозможат анонимизација и објавување на сите нивни одлуки, останува отворено прашањето дали постојат подобри начини за искористување на овие значајни ресурси.

Прво треба да се изнајдат методи, па потоа да се намали трудот што се вложува за анонимизирање на судските одлуки кои треба да се објавуваат. Во суштина, постојат три можни пристапи кои, патем кажано, взаемно не се исклучуваат:

1. Да се продолжи со објавувањето на истиот број одлуки, но помалку од нив да се анонимизираат.
2. Да се продолжи со анонимизација на одлуките, но помалку од нив да се објавуваат.
3. Да се продолжи со објавувањето на истиот број одлуки, да се продолжи и со нивна анонимизација, но да се обезбеди дека анонимизирањето ќе претставува помало оптеретување.

Опцијата 1 е проблематична од гледна точка на заштитата на приватноста и личните податоци, особено ако ги имаме в предвид прашањата кои беа покренати во претходниот дел за доволноста на сегашното ниво на анонимизација. Сепак, овој пристап не може *a priori* во целост да се отфрли имајќи го в предвид фактот,

²⁹ Со некои исклучоци, видете ја дискусијата погоре за случаите по кои се постапува *in camera*.

³⁰ Со исклучок на имињата на судските службени лица, и имињата на странките во правосилните одлуки, видете ја дискусијата погоре по овие прашања.

споменат во Поглавјето 2, дека всушност вакво нешто е прифатено од страна на мал број земји членки на ЕУ.

Опцијата 3, можеби е најдоброто решение, но малку е веројатно дека оваа опција е изводлива на краток и среден временски рок. Автоматска анонимизација на слободен текст што секогаш ќе биде присутен во сите, дури и во баналните судски одлуки, како решение е навистина тешко сега да се замисли.³¹

И покрај ова, благодарение на општата достапност и употребата на ACCMIS, можеби постои можност за напредок по однос на ова прашање, т.е. да не се оди кон *автоматизирана* анонимизација, туку повеќе кон *компјутерски потпомогната* анонимизација. На пример, на службените лица кои ги составуваат судските одлуки може да им се даде можност во ACCMIS да изберат имиња како системски карактеристики отколку истите да ги внесуваат во форма на слободен текст. Доколку тие понатаму се обучуваат постојано да ја користат оваа можност, подоцнежното воведување на автоматизирана анонимизација ќе може многу лесно да се изведе.

Како поинаков пристап на опцијата 3 би можело да биде делумното објавување на одлуките, каде одредени делови или во целост се отстрануваат ставовите на судот од објавените пресуди. Иако, ваквото решение до одредена мера можеби е соодветно за општата јавност, сепак би било од многу мала корист за правниците кои работат во пракса и во научната област, чиј пристап до целосните судски одлуки преставува клучен елемент на транспарентноста на судскиот систем.

Опцијата 2 во моментот изгледа како најизводлива можност. Без оглед на тоа колку намерата за објавување на секоја судска одлука е достојна за почит и пофалба, всушност дополнителната вредност на ваквиот пристап во поглед на транспарентноста е дискутабилна. Ова дотолку повеќе, ако се има в предвид дека од одржаните разговори беше јасно дека судовите постапуваат по многу голем број на банални предмети што завршуваат со многу слични одлуки, кои се од мала важност за транспарентноста. Затоа, објавувањето само на селектирани одлуки преставува ветувачки напредок. Во однос на ова, многу корисен е фактот дека пред неколку години, Советот на Европа објави одлична Препорака за селекција, обработка, презентација и архивирање на судски одлуки во пребарувачки системи за чување правни информации.³² И покрај тоа што во овој случај контекстот е малку поинаков, сепак, упатствата на Советот на Европа, претставуваат соодветна основа за изготвување на добри критериуми за селекција. Со цел да се обезбеди соодветна примена на овие критериумите, селекцијата на судските одлуки за објавување треба да ја врши независно тело кое ужива широка поддршка во општеството.

Дополнителна предност од изоставувањето на баналните, повторувачките или на друг начин неинтересни судски одлуки од оние што треба да бидат објавени, е тоа што корисноста на јавно објавената збирка на одлуки автоматски се

³¹ Видете ја магистерската теза на Фарзенех Каземи од 2008 година; на тема : *Анонимизиран пронаоѓач на објекти во судските одлуки* како би добиле релативно понова слика за ова прашање.

³² Совет на Европа. “Препорака бр. П (95) 11 за селекција, обработка, презентација и архивирање на судски одлуки во пребарувачки системи за чување правни информации”. Препорака на Комитетот на Министри на земјите членки, септември 1995 год. <http://www.raadvst-consetat.be/?action=doc&doc=751>

зголемува, затоа што интересните одлуки со себе носат многу помал ризик да станат игла која тешко се пронаоѓа во сеното од помалку интересни одлуки. Можеби би било посоодветно дури и да се збогати (дел од) релативно малиот број одлуки кои потоа ќе се објават, на пример со додавање на резиме, клучни зборови или бројот на членовите.³³

Недостатоците во поглед на транспарентноста на горенаведениот предлог се ограничени уште од самиот почеток, а дополнително се намалени од фактот дека заинтересираните страни, како на пр: правници кои работат во пракса или во научната област на правото и невладини организации можат да побараат пристап до базата на податоци³⁴ која ги содржи сите судски одлуки. Доколку на широка примена на принципот на селекција сеуште се гледа како чекор предалеку, истата може да биде ограничена (барем во почетокот) на одлуките на основните судови.

Исто така, во интерес на понатамошна транспарентност, можеби е добро да се размисли да се селектираат одреден број важни предмети од минатото и истите да се објават.³⁵ Делумно, вакво нешто веќе има направено, на пример, Врховниот суд и Здружението на правници.

4.3 Пристап до необјавени одлуки

Последното прашање кое заслужува внимание е пристапот до необјавени судски одлуки. Ова е важно од најмалку три причини. Прво, многу одлуки што биле донесени во минатото не се објавени (ниту на интернет, ниту на друго место). Второ, како што беше споменато во претходниот дел, во моментот сите судови не се придржуваат во целост кон обврската за објавување. И на крај, но не и помалку важно, прифаќањето на горенаведениот предлог за селектирање на одлуките би значел дека голем број од идните одлуки ќе останат исто така необјавени.

Се чини дека пристапот до необјавените судски одлуки е отежнат и од различните толкувања на некои делови од законската регулатива. Во врска со ова е и прашањето за степенот на дозволеност на пристап до документи кои се однесуваат на тековни и на неправосилно завршени судски постапки.

4.3.1 Разлики во толкувањето

Изгледа дека доста се дискутира за член 65 од Судскиот деловник, член 144 од Законот за парнична постапка и членот 373 од стариот Законот за кривична постапка³⁶. Изгледа дека овие одредби понекогаш се толкуваат на начин што укажуваат дека е забрането обезбедување на други документи освен оние што се наведени. Ова можеби било или не било случај во минатото, но од Законот за управување со движењето на предметите³⁷ јасно е дека ваквиот став повеќе не е валиден.

³³ Помошта од страна на Здружението на правници може да биде корисна за постигнување на ова.

³⁴ Видете го делот 3.3.3

³⁵ Видете ја дискусијата во следниот дел.

³⁶ Службен весник бр.15/2005.

³⁷ Се разбира и од меѓународната и домашната регулатива во врска со пристапот до информации од јавен карактер на која, во поголемиот дел, се базира и овој Закон.

Што се однесува до член 373 од сегашниот Закон за кривична постапка³⁸, проблемот ќе биде решен автоматски со применувањето на новиот Закон за кривичната постапка на крајот на 2012 година.

Кога станува збор за член 65 од Судскиот деловник, во претходното поглавје веќе беше споменато дека овој член треба да се измени за да се усогласи со измените на законската регулатива што се случија во изминативе неколку години. Доколку ова не се направи постои значителен ризик дека овој член ќе остане како препрека во целосното почитување на новиот режим на пристап до судските одлуки.

Во текот на разговорите беше посочено дека изворот на дел од “различните толкувања” може да се најде во мислењата кај судските службени лица дека одредбите што се однесуваат на пристапот се “злоупотребуваат” од страна на адвокатите и странките кои на овој начин се обидуваат да го избегнат плаќањето на судски такси кои судовите ги наплатуваат за издавање на заверени копии и други слични официјални документи. Не е сосем јасно зошто постои ваква ситуација, бидејќи изгледа дека постои јасна разлика помеѓу пристапот до *содржината* на судските одлуки и други документи од една страна и издавањето на потврди, заверени копии и други слични документи од друга страна. Како и да е, имајќи ги в предвид видувањата на судот, би било соодветно е да се разјасни ова прашање.

4.3.1.1 Пристап до документи што се однесуваат на постапки кои се во тек и на незавршени односно неправосилни постапки

Се добива впечаток дека судовите често пати одбиваат пристап до документи кои се однесуваат на постапки што се во тек и на неправосилни постапки. Ваквото одбивање се заснова на член 75 став 1 од Законот за судовите за кој веќе дискутиравме погоре. Може да се дискутира дека ова толкување на членот 75 е неточно. Очигледно е дека на обелоденувањето на информации не треба да се гледа како нешто нестручно или неетичко доколку за истото има основ во законот, а таква основа постои во Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. На крајот, другите закони во областа на правосудството не содржат специфични забрани во поглед на давање информации кои може да се толкуваат како *lex specialis* во однос на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Имајќи го ова в предвид, член 6 став 3 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер сеуште бара интересите на транспарентноста и приватноста да бидат одмерени еден наспроти друг. Со оглед дека мора да се претпостави дека е познато кои се странките во случајот, анонимизацијата е бескорисна и затоа ваквите барања најверојатно често пати ќе бидат одбивани. Сепак ова е важен аспект на слободата на пристап до информации од јавен карактер кој треба да биде разјаснет.

³⁸Службен весник, број 15/2005.

5 Препораки

Следниве препораки се направени врз основа на анализа на сегашната состојба која беше презентирана во претходното поглавје.

5.1 Општи

- Да се решат преостанатите правни прашања и прашањата што се однесуваат на усогласувањето, а потоа фокусот да се насочи на одговорност на сите вклучени страни, особено судовите, за почитување на новите правила за пристап до судските одлуки и анонимизација и објавување на истите.

5.2 Домашно право

- Да се измени член 65 од Судскиот деловник во согласност со сегашната законска регулатива.
- Судовите треба да бидат одговорни за постапување во согласност со одлуките донесени од страна на надзорните тела (или да ги обжалат).
- Треба да е јасно за кои судски документи се однесува и применува Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, и треба да се обезбедат насоки за судовите кои постапуваат по барања за слободен пристап до информации за тоа како да постигнат баланс помеѓу транспарентноста и заштитата на личните податоци.
- Треба да се оцени дали можноста за постапување *in camera* не се употребува премногу од страна на судовите.

5.3 Објавување и анонимизација на одлуки

5.3.1 Селекција на одлуки за објавување

- Да се измени регулативата што се однесува на објавување на судски одлуки, во насока на објавување не на сите одлуки, туку само на најважните одлуки кои претходно ќе бидат селектирани.
- Критериумите за селектирање на одлуките што ќе бидат објавени треба да се засноваат на Препораката П (95) 11 на Советот на Европа, соодветно изготвени во контекст на малку поинаквиот контекст на примена.
- Да се назначи независно тело кое ќе ја врши селекцијата.
- Да се разгледа (за почеток) можноста за користење на селекцијата само за основните судови.
- Да се посвети соодветно внимание на заштитата на личните податоци, повторно да се разгледаат условите за пристап до базите на податоци со судски одлуки со цел да се олеснат ефектите за објавување само на селектирани судски одлуки на интернет.
- Да се разгледа можноста да се збогатат селектираните и објавени одлуки, на пример со додавање на кратко резиме, клучни зборови или броеви на членови.

5.3.2 Други аспекти

- Да се изготват јасни упатства кои ќе ги прецизираат околностите или видовите предмети за понатамошна и дополнителна анонимизација.
- Да се појасни фактот дека имињата на судиите, јавните обвинители, адвокатите итн., по правило не се отстрануваат од објавените судски одлуки.
- Да се разгледаат повторно посебните правила³⁹ што се однесуваат на начинот на анонимизација на судските одлуки, особено во однос на употребата на иницијали.
- Да се испитаат можностите на среднорочен и долгорочен план за автоматизирана или компјутерски потпомогната анонимизација на судски одлуки.
- Да се размисли за селектирање на ограничен број на (соодветно анонимизирани) одлуки за објавување од предмети по кои се постапувало *in camera*.
- Да се разгледа повторно одредбата во Законот за управување со движењето на предметите во судовите со која се пропишува дека судските одлуки кои се објавени на интернет треба да бидат отстранети по изминувањето на определен временски период.
- Да се размисли за објавување на правосилни судски одлуки кои ќе ги содржат и имињата на странките, особено доколку биде прифатен предлогот за селектирање на судските одлуки за објавување.
- Да се појаснат правилата за понатамошна обработка на судските одлуки (личните податоци кои се содржани во нив) објавени на интернет (или на кое било друго место).

5.4 Пристап до необјавени одлуки

- Да се појасни разликата меѓу овозможување пристап до (анонимизирани) одлуки од една страна и обезбедување заверени документи или копии од истите од друга страна.

Забелешка: споредете ја претходната препорака која се однесува на барањата за пристап до информации.

³⁹ Во член 4 од Упатството на Министерството за правда

Заклучок

За време на мојата посета, некои од лицата со кои разговарав, било индиректно или директно, имаа донекаде извинувачки став дека ова е поранешната југословенска Република Македонија, дека се обидуваат да надминат историски терет и дека сеуште им претстои долг пат. Сепак во реалноста и покрај одредениот број на отворени прашања што се поврзани со Законот за управување со движењето на предметите во судовите, Упатството на Министерството за правда и со понатамошниот развој на ACCMIS системот, поставена е солидна основа за обезбедување на лесен пристап до судските одлуки, а во исто време постигната е и соодветна заштита на личните податоци. Доколку сите засегнати страни успеат да воспостават една плодна соработка по однос на ова прашање, не постои причина зошто државата за неколку години од сега не би имала еден ефективен и ефикасен систем за пристап до судските одлуки кој лесно би ги издржал споредбите со ЕУ одредниците.

Додаток А Соговорници

За време на мојата посета остварив средби и состаноци со лица и претставници на организациите и институциите што се наведени подолу.

1. Дирекција за заштита на личните податоци
2. Офицерите за заштита на лични податоци од Основен суд Скопје I- Скопје, Апелационен суд Скопје, Управен суд и Врховен суд
3. Комисија за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер
4. Судија Маргарита Цаца – Николовска
5. Основен суд Скопје II- Скопје.
6. EduSoft
7. Здружение на млади правници
8. Здружение на правници
9. Народниот правобранител

Додаток Б Резултати од пополнетите прашалници

До сите судови во државата беше доставен Прашалник во врска со објавувањето и анонимизацијата на судските одлуки. Околу две третини од судовите одговорија со пополнување на истиот.

Главните заклучоци што можат да се извлечат од добиените резултати, се следниве:

- Судовите го препознаваат значењето на објавувањето на одлуките и на анонимизацијата на објавените одлуки.
- Правилата што се однесуваат на објавување и анонимизација, општо гледано се сметаат за доволно јасни и прецизни.
- Повеќето судови на своите официјални веб страници објавуваат околу половина до две третини од сите одлуки.
- Анонимизација на одлука пред истата да биде објавена одзема околу десет до триесет минути.
- Постои чувство дека анонимизацијата на одлуките претставува прекумерно оптеретување.

Додаток В Анонимизација на судските одлуки преку Автоматизираниот систем за управување со судски предмети (ACCMIS)

Овој документ како додаток е подготвен од Петар Курчиев

Намена на документот

Во моментот во сите судови во државата се користи автоматизиран систем за управување со судски предмети. Овој документ нуди не-технички и краток опис на овој систем. Освен тоа, дадени се коментари и препораки во однос на креирањето на анонимизирани судски одлуки. Дадените коментари и препораки се само концептуални. Евентуалните средства за практична имплементација може значително да варираат во зависност од нивото на автоматизација при креирањето на судската одлука (една за судската архива, една што ќе биде објавена).

Предговор

Објавувањето на судските одлуки претставува еден од индикаторите на отвореност на домашното судство кон јавноста. Во исто време се почитува и законската обврска да се заштитат личните податоци на лицата кои се вклучени во судските постапки.

Во период од една седмица, почнувајќи од 27 јуни 2011 година, беше реализирана петдневна активност која опфаќаше анализа на националното законодавство и меѓународните стандарди и најдобрите практики за пристап до судските одлуки и начинот на анонимизирање на личните податоци во тие одлуки. Овие активности беа спроведени од страна на домашен и меѓународен експерт. Особено внимание им беше посветено на прашањата од областа на практичната имплементација и на евентуалните грижи што произлегуваат од истата, проследени со препораки за подобрување. Оваа анализа беше иницирана и организирана од страна на Мисијата на ОБСЕ во Скопје и Дирекцијата за заштита на личните податоци. За време на погоре споменатата седмица беа одржани бројни средби и состаноци. Учесници беа претставници од различни институции и организации што имаат значајна улога во оваа област, како: офицери задолжени за заштита на податоци именувани од страна на судовите, судии, претставници од невладини организации што работат на полето на пристап до информации од јавен карактер. Овој дел од Извештајот што се однесува на погоре споменатата анализа се осврнува на можностите за разумна анонимизација на судските одлуки (нивна подготовка за објавување) преку користење на автоматизираниот систем (ACCMIS).

Хронолошки преглед

Автоматизацијата на судските постапки во државата започна во 1995 година. Системот наречен “Првостепена судска постапка” беше имплементиран и инсталиран во Основниот суд Велес (пилот суд за овој проект). Беа имплементирани основни функции и извештаи. Судот постапуваше по сите видови на предмети, освен прекршочните. Во тоа време, функционираше посебен суд за прекршоци. Сценаријата беа разгледувани и формализирани за време на добро организирани состаноци што беа предводени од страна на Потсекретарот во Министерството за правда. На овие состаноци учествуваа судии од различни судови и беа усогласени и договорени оптимални решенија.

Користена технологија:

Системот беше во вид на локална мрежа. Серверот беше IBM AS/400 кој работеше со помош на оперативниот систем OS/400. Работни станици во форма на катодни зрачни цевки (CRT) беа поврзани со серверот, додека програмскиот јазик што се користеше беше RPG II. Со текот на времето системот беше надградуван и модификуван врз основа на забелешките на корисниците, идеите и потребите. Истиот продолжи да се користи во текот на наредните десет или повеќе од десет години.

Следното издание на системот, кој се засноваше на Microsoft опкружување, започна да се создава и дизајнира во 2001 година. Истиот вклучуваше повеќе функции и беше полесен за употреба од претходната верзија. Посебно важно беше тоа што системот дозволуваше да се креираат записници од одржаните рочишта како и да се креираат судски одлуки. Истиот беше именуван како “Интегриран судски систем за информации”(ICIS). За пилот суд беше избран Основниот суд Скопје I - Скопје, голем суд во споредба со тој во Велес кој се смета за суд со средна големина.

Користена технологија:

Стануваше збор за Клиент – Сервер систем. Базата на податоци што се користеше беше MS SQL Server 2000, додека развојната алатка беше програмскиот јазик Делфи (Delphi).

Сегашната верзија на системот претставува современ систем на три нивоа. Истиот е именуван како “Автоматизиран систем за управување со судски предмети”(ACCMIS). Неговото создавање и дизајнирање започна на крајот на 2008 година. Трите нивоа се:

- База на податоци MS SQL Сервер 2008, издание 2
- Мрежните услуги се имплементирани со помош на asp.net
- Апликацијата за клиентите која комуницира со мрежните услуги е креирана со помош на програмскиот јазик Делфи (Delphi).

Очигледно е дека станува збор за мрежно ориентиран систем.

Овој краток хронолошки преглед беше презентираан со цел да се појасни дека:

- Многу знаење и искуство се вградени во сегашната верзија на системот
- Секој логичен дел на системот е во согласност со Законот за судови⁴⁰ и Судскиот деловник⁴¹
- Збирката на функции е прилагодена на различните профили на вработени во судовите:
 - Технички секретари (дактилографи)
 - Судии
 - Стручни соработници
 - Службеници задолжени за упис
 - Службеници задолжени за достава
 - Судски службеници
 - Итн.
- Вработените во судовите се свесни за предностите и за потенцијалите што ги нуди технологијата (исто така и за проблемите и отворените прашања)
- Националното судство и службените лица од Министерството за правда гледаат на системот како на средство за:
 - Подобрување на судските услуги за граѓаните
 - Подигнување на нивото на задоволство и доверба на вработените во судовите
 - Зголемување на капацитетот (решавање поголем број предмети)
 - Подобрување на квалитетот на судските производи:
 - Записници од одржани расправи
 - Разни судски одлуки, вклучувајќи и пресуди и судски покани за закажани расправи

Затоа, на системот му се посветува големо внимание и се предвидуваат дополнителни надградби и модификации. Нормално, овој систем е поврзан со другите системи во државата. Со оглед на тоа дека неговата база на податоци содржи лични информации (лични податоци за странките во предметите), постапките мора да се предвидат на начин што ќе биде во согласност со условите пропишани во Законот за заштита на личните податоци ⁴².

⁴⁰ Службен весник бр.58/2006

⁴¹ Службен весник бр.157/2009

⁴² Службен весник бр.7/2003, 103/2008, 124/2010

Корисници⁴³ на АССМIS

Системот е дизајниран за да ги задоволи потребите на следниве субјекти:

- **Основен суд.** Во рамките на основниот суд постојат различни оддели и одделенија:
 - Одделенија за прием/упис
 - Граѓански оддел кој постапува по граѓански предмети
 - Кривичен оддел кој постапува по кривични предмети
 - Оддел за оставина кој постапува по оставински предмети
 - Одделенија за достава
 - Итн.

Секој предмет поединечно се внесува во посебен регистар (со посебни атрибути/карактеристики и податоци кои се неопходни за тој вид предмети). Во текот на неговиот животен циклус, предметот се одржува и се чува во регистарот и целата негова историја се наоѓа таму (списи на предметот или досие). На предметот, од почетната регистрација до неговото архивирање, работат многу профили на вработени во судот. Соодветен збир на функции е посветен на секој профил. На овој начин секој профил на вработен во судот работи независно, но сепак придонесува во остварувањето на мисијата на судот. Во рамките на основниот суд функционира и оддел за прекршоци кој постапува по овој вид на предмети. Постои значителна разлика помеѓу прекршоците и останатите видови предмети (граѓански, кривични):

- Животниот век на овие предмети е многу пократок
 - Пресудите се многу поедноставни, во многу случаи може да се примени соодветен образец
 - Многу ретко овие предмети одат пред Апелациониот суд или стануваат граѓански или кривични предмети
- **Апелационен суд.** Начинот на внатрешна организација на судот (одделите и одделенијата) е сличен со оној на основниот суд. Има регистри кои се карактеристични за овој вид суд. Ова е второстепен суд што одлучува по жалбите на странките кои се незадоволни со пресудата донесена од страна на основниот суд.
 - **Врховен суд.** Начинот на внатрешна организација на судот (одделите и одделенијата) е сличен со оној на основните и апелационите судови. Има регистри што се карактеристични за овој суд.
 - **Управен и Виш управен суд.** Овој суд постапува по предмети каде граѓаните не се задоволни со некое постапување од страна на Владата и нејзините агенции/органи.

⁴³ Надлежноста на домашните судови е поедноставена заради техничко-информатичкиот аспект на овој документ

-
- **Судски совет.** ACCMIS автоматски ги изготвува статистиките за секој суд и за секој судија (број на предмети по кои е постапувано и исходот од истите). Оваа информација претставува дополнителна придобивка за Судскиот совет во процесот на:
 - Избор на нови судии
 - Унапредување на судии во повисоките судови
 - Разрешување на судии

База на податоци

Со секоја функција (секое внесување на податок - користење на екранот за внесување), се создава запис во базата на податоци:

- Податоци (датуми, имиња, внесувања од различни номенклатури)
- Записници од судските расправи
- Судски одлуки:
 - Наредби издадени од страна на судија
 - Решенија
 - Пресуди

Прегледи/извештаи

Достапен е широк спектар на критериуми за селекција што им овозможува на корисниците на системот да креираат прегледи и извештаи (достапни на екранот и со можност да се испечатат доколку тоа е потребно).

Создавање документи

Во системот е вграден внатрешен процесор за обработка на текст кој е поедноставен во споредба со стандардните процесори за обработка на текст и во целост е прилагоден на потребите на судовите.

Важно е подетално да се објасни структурата на пресудата, која претставува производ на судот што може да е интересен за јавноста. Пресудата се состои од **три дела**⁴⁴:

- **Вовед.** Во овој дел, меѓу останатото се наоѓаат и личните податоци на странките во предметот (тужителот, тужениот).
- **Диспозитив (битие на пресудата).** Овој дел ја содржи волјата на судот и одлуката по однос на конкретно правно прашање. Обично овој дел не содржи лични податоци, но сепак оставено е на личниот стил на судијата.

⁴⁴ Содржината и значењето на овие делови се поедноставени заради техничко-информатичкиот аспект на овој документ

-
- **Образложение.** Долг, слободен текст што го објаснува диспозитивот. Во многу предмети, особено кога има повеќе учесници во постапката, во овој дел може да се појават имиња. Грешките се доста чести, како на пример: нема празен простор помеѓу името и презимето, името што е дадено во воведот не е исто со името што е во образложението (не сите ја користат алатката *copy/paste*) итн.

Овој дел е најзначајниот за разгледување бидејќи со оваа алатка се создава одлуката на судот. Во делот за **Препораки** од овој документ ќе бидат презентирани идеи за дополнителна функционалност. Идеална можност би претставувало применување на механизам што автоматски ќе ја “образложи” пресудата и ќе ја подготви за јавна презентација, почитувајќи ги барањата и упатствата на Законот за заштита на лични податоци⁴⁵ и Упатството на Министерството за правда за начинот на објавување и пребарување на судските одлуки на веб страницата на судот⁴⁶. Прашањето за изводливоста на ова решение ќе биде разгледано во делот **Препораки**.

Веб страница

Тоа што е достапно е веб страница (а, не портал!). Повремено на веб страницата се внесуваат одредени информации. АССМIS системот на веб страницата повремено испраќа распоред со закажани судски расправи. Во моментот секој суд има сопствена веб страница. Општиот изглед беше дизајниран од страна на вработените во одделот за ИКТ при Врховниот суд и истиот на локално ниво е имплементиран од страна на различни даватели на услуги. Со оглед на тоа дека ова претставува политика на судството, истиот нема да биде разгледуван во детали.

Шалтер за информации во судот

Секој суд поседува еден или повеќе монитори (со големина на телевизиски приемник) кои се инсталирани во ходниците на судовите. Овие монитори прикажуваат одредени корисни информации за јавноста:

- Број на предметот
- Странките во постапката
- Број на судницата каде треба да се одржи рочиштето
- Времето кога треба да започне рочиштето

Како што веќе беше споменато во *Предговорот*, на АССМIS системот се гледа како на едно природно сценарио за создавање на анонимизирани судски одлуки достапни за јавноста, бидејќи системот опфаќа:

1. Снимање на секој детал од судскиот предмет (формирање на списи на предметот - досие)

⁴⁵ Службен весник бр. 7/2003, 103/2008, 124/2010

⁴⁶ Службен весник бр. 44/2011

-
2. Изготвување распоред на рочишта
 3. Креирање и достава на судски покани
 4. Креирање на судски документи:
 - а. Записници од судски рочишта
 - б. Наредби издадени од судијата
 - в. Разни решенија
 - г. Пресуди

Логично е да се претпостави дека кое било дополнително барање, вклучително и ова, да се создаде анонимизирана судска одлука за јавноста, може да биде дополнето на сегашната функционалност на системот. Пред да продолжиме понатаму, треба да бидат изнесени некои појдовни точки.

Основни претпоставки за создавање на анонимизирана судска одлука:

1. Нема промени на базата на податоци на ACCMIS системот;
2. Судските предмети (нивните списи - досиејата) да се создадени во рамките на ACCMIS системот;
3. Судската одлука (пресудата – кандидат да биде објавена) да е целосна и да се состои од:
 - а. Вовед – меѓу останатото содржи и лични податоци на лицата вклучени во предметот (различни улоги), застапниците (адвокати), судијата или советот на судии, судиите поротници – некои од овие податоци треба да останат анонимни (согласно Упатството на Министерството за правда за начинот на објавување и пребарување на судските одлуки на веб страницата на судот⁴⁷);
 - б. Диспозитив – одлуката во однос на конкретно правно прашање;
 - в. Образложение – кое содржи лични податоци што треба да останат анонимни;
 - г. Завршен дел;
 - д. Упатство за достава на пресудата;
 - ѓ. Давачки – трошоци што треба да бидат платени;
 - е. Упатство во однос на правните лекови; иистата да е создадена со помош на ACCMIS процесорот за обработка на текст.
4. Во процесот на подготовка на судската одлука за објавување, има минимална вклученост од страна на вработените во судот.
5. Законските ограничувања за објавување на судски одлуки за одредени видови на случаи се познати и достапни (законски документ)

Забелешка:

Гореспоменатото Упатство на Министерството за правда ги опфаќа:

1. Податоците што треба да останат анонимни кога станува збор за правосилни судски одлуки.

⁴⁷Службен весник бр. 44/2011

-
2. Податоците што треба да останат анонимни кога станува збор за неправосилни судски одлуки.
 3. Методот што треба да се примени за тие податоци да останат анонимни.
 4. Критериумите за пребарување на објавените судски одлуки.

Препораки

Овој дел разработува два аспекта, два пристапи:

1. Технички
2. Организационен

Ефикасноста на техничкото решение во голема мера зависи од организационите прашања што накратко ќе бидат образложени.

Што се однесува до техничката препорака, горе-долу станува збор за следново:

1. Постојниот процесор за обработка на текст на ACCMIS системот се ревидира и се надградува со цел да се овозможи подготовка на судската одлука за објавување. Можно сценарио:
 - a. За потребите на судската архива, одлуката се создава со помош на ACCMIS процесорот за обработка на текст без оглед на тоа кој ќе го прави тоа: а) судијата; б) тим составен од судијата (кој диктира) и дактилографот (кој внесува); в) стручниот соработник на судијата. Во текот на овој процес, делови од текстот што се внесува (чувствителни податоци поврзани со анонимизираната судска одлука), се “обележуваат” (задача на оној кој ја создава одлуката) и во подоцнежна фаза се применуваат некои правила (на начин на кој е објаснето во Упатството на Министерството за правда), доколку се одлучи да оваа одлука биде објавена.
 - б. Овој производ се испраќа или директно на веб страницата на судот (сегашна состојба) или на некое посредно место за чување. Ова посредно место за чување ги содржи само судските одлуки што и се достапни на јавноста.
 - в. Се создава дополнителна функционалност на ACCMIS текст процесорот:
 - i. Да биде лесен за користење. Корисникот (дактилографот, судијата, стручниот соработник), чувствува дека тој/таа се наоѓа во познато опкружување. Нема потреба од долга и обемна обука, упатства;
 - ii. Да биде ефикасен. Времето потрошено на подготвување на одлуката за објавување е колку што е можно пократко.

-
- г. Одредени делови од ова сценарио (содржани во точките “а” и “б”) всушност претставуваат “компјутерски потпомогнат” метод. На ова може да се гледа како на почетен чекор кон повисоко ниво на автоматизирана анонимизација.
2. ACCMIS модулите што постојат за внесување на различни податоци, делови од списите на предметот- досието, се надградуваат:
 - а. Внесените податоци - кандидати за анонимизација автоматски се препознаваат
 - б. Како такви истите “се обележуваат”:
 - i. за анонимизација
 - ii. за примена на правилото за анонимизација
3. Начинот на кој се создава “слободниот текст” на одлуката, се менува:
 - а. Податокот – кандидат за анонимизација не се **внесува**
 - б. Наместо тоа, се користи методот **copy/paste** (списите на предметот - досието се секогаш достапни)
 - в. Заедно со податокот се копира и “ознаката”
Алгоритамот за “пребарување” функционира перфектно и може да биде применета логиката за анонимизирање. Анонимизираната одлука е достапна.

Во пракса, на потребата да се произведе анонимизирана судска одлука може да се гледа како на оптеретување на вработените во судовите. Во моментот, тешко е да се предвиди создавање на целосно автоматизирано сценарио. Следниот дел за *Препораките* се однесува на организационите прашања. Се разбира, ова е само мислење на авторот на овој сегмент, без притоа да постојат било какви претензии да се влијае на моменталната состојба.

Јавна судска одлука

Каков “вид јавност” може да му пристапи на овој ресурс?

1. **Случаен корисник.** Тој/таа седи пред својот персонален компјутер или лап-топ или држи модерен мобилен телефон. Како што се појавува некоја судска одлука (од чиста љубопитност) коментарот би можел да биде: “Дури и ваков вид информација е достапен”, но нема никаква корист од ваквата информација. За овој вид **случаен корисник** сосема е небитно дали судската одлука е правосилна или е неправосилна. **Случаен корисник** може да биде и адвокат, кој/а е заинтересиран/а и бара исход на судски случај што е сличен со неговиот/нејзиниот. Очигледно е дека правосилните судски одлуки се од многу поголема помош отколку неправосилните. Ваквите информации се од корист.

-
2. **Студент по право.** Тој/таа може да биде заинтересиран/а да ја види структурата/изгледот на еден ваков документ. На пример: ваквата информација може да биде корисна при подготовка на следниот испит, само доколку не станува збор за безначаен/банален случај. Повторно, многу подобро е да се разгледува правосилна судска одлука отколку неправосилна.
 3. **Нов судија.** Пред пишувањето на неговата/нејзината прва одлука. Многу корисна информација, само доколку не станува збор за безначаен/банален случај. Повторно многу подобро е да се разгледува правосилна судска одлука отколку неправосилна.
 4. **Тужител.** Се надева да го види исходот на сличен случај. Корисна информација. Повторно, само доколку не станува збор за безначаен/банален случај и подобро е да се разгледува правосилна судска одлука отколку неправосилна.

Судски случаи кои треба да бидат објавени

Овој дел претставува логична последица на претходниот. За време на еднеделната проценка, беа презентирани спротивставени мислења:

1. Да се објавува секоја судска одлука.
2. Да се објавуваат само одбрани судски одлуки, затоа што бројот на безначајни/банални случаи е огромен и нема никаква смисла таквите случаи да бидат објавувани.

Во однос на ова прашање, можеби корисна практика би била да се видат искуствата на судските системи од другите земји:

1. Соседните земји
2. Земјите членки на ЕУ

Во согласност со тоа што беше кажано во претходниот дел, селектирањето на судските предмети кои ќе бидат објавени може да се смета како подобра опција⁴⁸:

1. Помало оптоварување за вработените во судовите
2. Разумно ниво на корисност за заинтересираната јавност

Овде нема да дискутираме за самиот процес на селекција и за методот што треба да се користи. Останува на судството да го предложи најсоодветниот и најоптималниот метод.

Забелешка: анонимизирани судски одлуки, направени со помош на надградениот ACCMIS систем, ќе бидат достапни само откако надградбата ќе биде комплетирана и инсталирана во сите судови. Доколку постои интерес за објавување анонимизирани судски одлуки пред комплетирањето на овој процес со моменталниот капацитет на ACCMIS системот, тогаш може:

⁴⁸ Личен став на авторот на овој текст

-
1. Судските одлуки што се изготвени со некаков вид компјутерски процесор на текст, може да бидат анонимизирани исклучиво само рачно.
 2. Судските одлуки што се изготвени со класична машина за пишување, практично е невозможно да бидат анонимизирани.

Веб страница

Повторно, без никакви претензии да се влијае или коментира политиката во однос на луѓето/организациите, кои се одговорни за ова прашање, станува збор само за забележување.

За време на еднеделната анализа, имаше коментари дека некои од предметите што треба да и бидат достапни на јавноста, всушност не се. Со оглед што секој суд има договор со различен давател на услуги, под различни услови, можно е да нема доволно простор.

Неколку работи кои би помогнале да се избегне оваа ситуација:

1. Наместо да се има веб страница на ниво на суд, на пример да постои само една “ Веб страница за судството “. Ова, всушност претставува **портал**. Тоа значи дека во позадина на ваквиот портал постои интелигенција, што овозможува:
 - a. Пристап до јавните судски случаи, кои се складираани во местото за чување кое беше споменато на стр. 45 (16). Нема потреба да се “прикачуваат” анонимизираните одлуки, местото за складирање автоматски се ажурира.
 - b. Можностите за филтрирање (“алатка за пребарување”), се достапни на начинот кој беше опишан во Упатството на Министерството за правда.
2. Други корисни апликации кои би можеле да бидат додадени во иднина се:
 - a. Електронска достава
 - b. Електронско архивирање
 - v. Списи на предметот - досие да и бидат достапни на стручната јавност (на пример на адвокатите) со плаќање на одреден надоместок
 - г. итн.

Заклучок

Како што беше наведено и на почетокот на овој документ, многу труд, знаење и искуство се вградени во АСМIS системот. Вработените во судовите го прифатија (со повеќе или помалку ентузијазам), и го користат во извршувањето на секојдневните активности. Колку повеќе корисниците ќе се навикнуваат на него, толку повеќе тие ќе бараат нови функции, ќе бараат да биде лесен за користење, ќе бараат негово поедноставување.

Затоа, ACCMIS системот треба да биде единственото место каде ќе се додаваат нови функции. Било кој друг пристап, на пример развој на дополнителен софтвер, со сигурност ќе доведе до:

1. Неудобност кај корисниците (треба да се префрлуваат од еден софтвер на друг)
2. Комплицирано одржување (надградбата на еден дел од софтверот може да бара прилагодување на друг дел од софтверот)

Неколку збора на самиот крај на овој документ:

1. Еднонеделната анализа претставува само вовед во ова прашање
2. Ќе биде потребно многу размислување и анализи, од заедничкиот тим составен од експерти во областа на ИКТ и од областа на правото, со цел да се создаде соодветна надградба на ACCMIS системот.
3. Откако оваа надградба ќе почне да се применува во пракса ќе произлезат и одредени работи кои во иднина можеби ќе треба да се променат:
 - a. Компутерски програми (релативно лесно)
 - б. Закони и правила (не толку лесно и едноставно)

со цел да се постигне конечната цел за:

1. Повисок квалитет
2. Поголема ефикасност
3. Разумен степен на корисност за јавноста.

Додаток Г Целосен текст на релевантните одредби од Законот за управување со движењето на предметите во судовите

Во продолжение следува целосниот текст на членовите 10-15 од Законот за управување со движењето на предметите во судовите.

Објавување на судски одлуки на веб страница на судот

Член 10

(1) Овластениот судски службеник во рок од два дена од денот на приемот на правосилната судска одлука е должен да ја објави на веб страницата на судот со име и презиме на странките, односно називот на правното лице, при што се анонимизира адресата на живеалиште, односно престојувалиште или седиштето на странките, единствениот матичен број на граѓанинот, или единствениот матичен број на субјектот на упис и личните податоци на сведоците во постапката.

(2) Овластениот судски службеник во рок од два дена од денот на приемот на неправосилната судска одлука е должен да ја објави на веб страницата на судот со целосно анонимизирање на личните податоци на учесниците во постапката, освен името и презимето на судиите, јавните обвинители, државните правобранители и законските застапници на странките.

(3) Во случаите кога јавноста е исклучена согласно со Уставот на Република Македонија, законот и ратификуваните меѓународни договори, судските одлуки не се објавуваат на веб страницата на судот.

(4) Објавените кривични судски одлуки на веб страницата на судот се бришат по истекот на рокот за бришење на осудата, согласно со одредбите од Кривичниот законик, а другите судски одлуки се бришат по истекот на пет години од денот на нивното објавување.

(5) Софтверското решение за објавување на судските одлуки на веб страницата на судот содржи можност за нивно печатење, без да може да се врши менување, копирање и обработка на текстот на објавениот документ.

(6) Начинот на објавување и пребарување на судските одлуки на веб страницата на судот се уредува со акт на министерот за правда.

Член 11

(1) Информатичкиот центар во Врховниот суд на Република Македонија води база на правосилни и неправосилни судски одлуки со интегрални текстови без анонимизирање на податоците на странките и другите учесници во постапката.

(2) Пристап до базата на судски одлуки од ставот (1) на овој член во рамките на автоматизириот информатички систем за управување со судските предмети со единствено корисничко име и лозинка може да имаат судиите, јавните обвинители, Судскиот совет на Република Македонија, Советот на јавни обвинители на Република Македонија, како и државни органи, институции и

лица кои ќе ја докажат својата легитимна цел за пристап до базата на судски одлуки, со поднесување на барање до претседателот на Врховниот суд на Република Македонија.

(3) Претседателот на Врховниот суд на Република Македонија по барањето од ставот (2) на овој член одлучува во рок од седум дена од денот на примот на барањето.

(4) Начинот на определување на нивоата и пристапот до судските одлуки од овој член се уредува со акт на претседателот на Врховниот суд на Република Македонија.

(5) Субјектот од ставот (2) на овој член на кој ќе му биде одобрено барањето за пристап до базата на судски одлуки е должен да постапува согласно со прописите за заштита на личните податоци.

Член 12

Судски одлуки во смисла на членовите 10 и 11 од овој закон претставуваат судските пресуди и решенијата со кои се одлучува за судскиот предмет согласно со закон.

Канцеларија за односи со јавноста

Член 13

(1) Заинтересираните лица до канцеларијата за односи со јавноста во судот, можат да поднесат барање за добивање примерок од судска одлука објавена на веб страницата на судот.

(2) По поднесеното барање од ставот (1) на овој член, канцеларијата за односи со јавноста во рок од 24 часа од поднесувањето на барањето на заинтересираното лице му доставува фотокопија од бараната одлука објавена на веб страницата на судот, по претходно платена судска такса согласно со Законот за судските такси.

(3) По барање на заинтересираното лице, канцеларијата за односи со јавноста во рок од 24 часа од поднесувањето на барањето, судската одлука објавена на веб страницата на судот без надоместок му ја доставува на лицето по електронски пат на електронската адреса наведена во барањето.

Член 14

Ако претседателот на судот, односно судијата не постапува во роковите утврдени во овој закон, соодветно се применуваат одредбите од Законот за судовите со коишто се уредува дисциплинската одговорност и нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Член 15

Ако судските службеници не постапуваат во роковите утврдени во овој закон, соодветно се применуваат одредбите од Законот за судска служба со коишто се уредува дисциплинската одговорност.

Додаток Д Користени извори

Забелешка : На сите подолу наведени линкови им беше пристапено на 10 октомври 2011 год.

Публикации

Л. Гундерман. “ Правно мислење за објавувањето на неанонимизирани судски одлуки“. Документ подготвен во контекст на ТАИЕХ мисијата за измени и дополнувања на Законот за заштита на личните податоци во Скопје од 22 до 26 март 2010 година.

Фарзенех Каземи. Анонимизиран пронаоѓач на лица во судските одлуки.

Магистерска теза, Универзитет Монреал, мај 2008 година.

<http://rali.iro.umontreal.ca/Publications/files/0MemoireFKazemi.pdf>

Институционални документи

Совет на ЕУ. “Правото на анонимност во сферата на законската обработка на податоците“. Белешка бр. 9370/04 JURINFO 9 од Генералниот Секретаријат на Советот на ЕУ до Работната група за законска обработка на податоци. Брисел, 8 јуни 2004 година.

http://www.parlement.com/9353000/1/j4nvgs5kig27kof_j9vvhy5i95k8zxl/vi7jgsy318y0
(if necessary, save with the extension .pdf, then open).

Совет на Европа. “Препорака Бр. П (95) 11 за селекција, обработка, презентација и архивирање на судски одлуки во пребарувачки системи за чување правни информации“. Препорака на Комитетот на министри на земјите членки, септември 1995 година.

<http://www.raadvst-consetat.be/?action=doc&doc=751>

Европски суд за човекови права. “Правила на Судот“. Регистар на Судот, Стразбур, 1 април 2011 година.

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts/Other+texts/Rules+of+Court/>

Набљудувачка Мисија на ОБСЕ во Скопје, Оддел за владеење на правото. “Пристап до судски одлуки: правна анализа на релевантните меѓународни и национални законски одредби“. Скопје, септември 2008 година.

Одлуки

Z. против Финска, 9/1996/627/811, Совет на Европа: Европски суд за човекови права, 25 февруари 1997 година.

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b71d0.html>